

& Diakonie Parochie

Een uitgave
van het LKDB

**Jaargang 26
Nummer 4**

**December
2013**

Diaconie en caritas. *Barmhartige en diaconale spiritualiteit*

Hoe modern is Gods barmhartigheid?

Diaconale spiritualiteit

“Sociaal ondernemerschap is de kern van katholieke diaconie”

Ariëns Prijs en Diaconieprijs Brood en Rozen

Inhoud

Ter inleiding	1
Hoe modern is Gods barmhartigheid?	2
Diaconale spiritualiteit	9
“Sociaal ondernemerschap is de kern van katholieke diaconie”	13
Jubileumbijeenkomst Cordaid Bond zonder Naam	16
Ariëns Prijs 2013 voor Inloophuis De Herberg Westervoort	17
Diaconieprijs Brood en Rozen voor Mini-pelgrimstocht Alblasserwaard	19
“Als je met elkaar deelt heb je altijd genoeg”	21
“Voedselbank. Heeft U er een boodschap aan?”	23
Een thuis bouwen is toekomst bouwen. Vastenactie 2014	25
Bijna 30 miljoen euro aan noodhulp en 53 miljoen vrijwilligersinzet	27
De crisis werkt stevig door in de huishoudens	28
Timon Woongroep Culemborg	30
Aandacht voor armoede op Laurentiusdag	32
Zoetermeer zestigste plaats SchuldHulpMaatje	34
Harry Spee: diep in zijn hart altijd een missionaris	36
<i>Helden, heiligen, pioniers</i> , boekbespreking	38
<i>Kleine grootse gebaren</i> boekbespreking	40
Agenda en weetjes	42
Cordaid Armoede in Nederland	43
Colofon	
Meditatief: <i>Handelen</i>	

Redactioneel

Het tijdschrift *Diakonie & Parochie* gaat in op ontwikkelingen rond diaconie in parochies, Parochiële Caritas Instellingen en katholieke gemeenschappen. Inhoudelijke reflecties, beleidsmatige vergezichten, oogst van conferenties en werkdagen, concrete voorbeelden, interviews met mensen in de praktijk, recensies van relevante boeken vullen de pagina's. Het aantal pagina's per nummer bedraagt 40. Zo is *Diakonie & Parochie* een praktisch katholiek diaconaal tijdschrift. Voor redactionele contacten: crijns@ziggo.nl

Ter inleiding

Hub Crijns

De herfst bracht veel ellende: uit de hand gelopen weer, oorlog in verschillende landen, een ramp in de Filipijnen, voortgaande economische recessie. Er zijn meer dan genoeg redenen om diaconaal actief te zijn.

Op 5 oktober is het diaconale onderzoek *Armoede in Nederland 2013* gepresenteerd. De toegenomen armoede, werkloosheid en verschuldiging in de huishoudens drukken zich uit in een toegenomen aantal hulpvragen bij kerken. De r.-k. parochies ontvingen in vergelijking met 2009 50% meer hulpvragen en de kleinere kerken ruim 150 procent. Het aantal hulpvragen bij de Protestantse Kerk in Nederland bleef gelijk en bij de kerken van de Evangelische Alliantie daalden de hulpvragen. Kerken beschikken over hetzelfde geldbedrag, namelijk dertig miljoen, en dat betekent dat er naar meer mensen minder geld wordt uitgedeeld. Kerken helpen met kerstpakketten, inloophuizen, voedselbanken, maaltijdprojecten, ruilwinkels. De diaconale economie is fors toegenomen.

Naast helpen is vrijwilligerswerk een belangrijke manier hoe kerken en parochies helpen. De eerste meting van vrijwillige inzet vanuit diaconale organisaties in het kader van armoedebestrijding laat zien dat kerken een intensieve bijdrage leveren aan de bestrijding van armoede: 16.037 mensen verlenen 403.690 uren (146 uur per diaconale instelling) aan individuele hulp. In totaal 26.469 mensen zijn actief met collectieve ondersteuning (399 uur per diaconale instelling) ofwel 1.375.212 uren. In totaal gaat het dan om 1.778.902 uren. Dat is te vergelijken met de inzet van 950 fulltime beroepskrachten. Gerekend met een ervaren MBO professional met een bruto uurloon inclusief werkgeverslasten van € 30 gaat het dan om 53.398.060 euro.

Maatjes is het sleutelwoord voor diaconaal vrijwilligerswerk. Je hebt maatjesprojecten in allerlei soorten en maten: voor jongeren, gevangenen, ex-gedetineerden, vreemdelingen, ouderen, loketbezoekers, formuliereninvullers, etc.. Rond schulden is er sinds de kredietcrisis van 2008 een forse toename in de huishoudens: eind 2012 heeft een op de zes huishoudens problematische schulden. Je kan de hulp niet groot genoeg maken. Het SchuldHulpMaatje project van de kerken antwoordt direct aan die nood. U kunt in dit nummer lezen hoe Zoetermeer de zestigste plaats is geworden, waar een project is gestart. Het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad is betrokken in dit project en we weten dat er nog ruim dertig plaatsen begonnen zijn om ook SchuldHulpMaatje te worden.

Intussen is er in de parochies en parochiële caritas instellingen veel gaande. De nood in de samenleving gaat aan de kerken niet ongemerkt voorbij. Je leest er niet veel over, maar gedaan wordt er des te meer. Daarom zijn diaconale Prijzen zo'n dankbaar instrument. Mensen reiken voordrachten aan van diaconale initiatieven en jury's of redacties van de Prijzen beschrijven de praktijk die gaande is. In dit nummer leest u over de uitreiking van de Ariëns Prijs voor Diaconie 2013 in het aartsbisdom Utrecht en de Diaconieprijs Brood en Rozen van het bisdom Rotterdam. U kunt kennismaken met twee activiteiten uit het aartsbisdom Utrecht.

Uit de reacties blijken waarderingen voor *Diakonie & Parochie*. Dat goede nieuws horen we graag en we hopen dat u dit aan anderen doorvertelt. U krijgt in dit nummer vier pagina's extra. Werft u mee aan nieuwe abonnees? De prijs blijft 20 euro (inclusief portokosten). Voor al uw reacties en meningen kunt u terecht bij eindredacteur Hub Crijns. Adres: crijns@ziggo.nl.

Hoe modern is Gods barmhartigheid?

Toine van den Hoogen

Wie als een theoloog door de beschrijvingen leest van projecten en initiatieven, die zijn ingediend voor de Ariëns Prijs voor diaconie 2013, raakt gaande weg steeds meer onder de indruk. Onder de indruk van de omvangrijke, heel plaatselijke en persoonlijke betrokkenheid van velen in de christelijke geloofsgemeenschappen bij 'mensen in nood'. Nu ik dit opschrijf, klinkt het al abstracter en afstandelijker dan het is. Want de mensen in nood naar wie deze bekommernissen uitgaan, hebben namen en gezichten, zijn vrouwen of mannen, wonen ergens. En de mensen die om hen bekommerd zijn, doen dat eveneens, hebben ook een naam en een adres.

1. Van twee kanten komen

Ik ken hen niet of nauwelijks. Ik lees de rapporten en beschrijvingen zoals ze mij door de jury zijn aangereikt. Daarin staan soms kleine verhalen opgeschreven. Ik lees ook een gedicht dat in een van de beschrijvingen is opgenomen, een tekst van Stef Bos:

*Je moet
van twee kanten
komen
om elkaar te ontmoeten*

*Je moet jezelf
in de ander
durven zien*

*Het kan jou bedreigen
Het kan jou behoeden*

*Maar je moet van twee kanten komen
om elkaar te ontmoeten*

UIT: 'ONTMOETINGEN'

Theoloog Toine van den Hoogen

En daarmee krijgen de beschrijvingen en rapporten een fascinerende lading. Want er staat niet: *het* moet van twee kanten komen. Dat had ik eigenlijk spontaan verwacht. *Het* moet van twee kanten komen, degene die in nood is biedt iets aan en degene die op deze hulpvraag ingaat, doet dat eveneens. Ik realiseerde me dat ik spontaan en in eerste instantie las alsof er staat: *het* moet van twee kanten komen.

Maar er stáát: *je* moet van twee kanten komen. *Ik* dus moet van twee kanten komen, en ook die anderen, of ze nu hulp vragen of hulp bieden, of ze collega's in een project zijn of mensen die in een buurtkamer koffie komen drinken. *Je* moet van twee kanten komen. Er is beweging in mijzelf nodig om de anderen te kunnen ontmoeten. En dat

vraagt durf. Niet alleen omdat die anderen verschillend kunnen reageren op mij. Durf is ook nodig door wat de beweging in mijzelf oproept, aanricht, verstoort, onder mijn aandacht brengt. *Je* moet van twee kanten komen.

Nog steeds ken ik de mensen uit de uitgebrachte verhalen en beschrijvingen niet. Maar nu krijgt mijn aanvankelijke indruk meer lading, krijgt hetgeen er gebeurt in de voedselbank meer 'body'. Want in zoiets, in eten brengen of ophalen, kom je van twee kanten.

Hierop wil ik nog wat verder ingaan. Want, zo kun je je afvragen, gebeurt dat dan niet wanneer je boodschappen doet bij de C1000? Kom je dan niet van twee kanten? Waarom hebben die leuke tv-spotjes dat zinnetje niet als leidraad? Kennen de mensen die de PR van C1000 verzorgen, misschien het werk van Stef Bos niet? Wel, misschien kennen

ze dat werk wel, maar ze beschouwen het kennelijk niet als teksten die uitdrukken dat je 'slim bezig' bent. 'Slim' staat

immers voor 'uitgekiend', iemand die zijn voordeeltjes kent en daarvan gebruik maakt. 'Elkaar ontmoeten', waarover Stef Bos zingt, is iets anders dan 'slim bezig' zijn. Want het elkaar ontmoeten is niet uit op individuele voordelen. In zoiets als de voedselbank doen we heel iets anders dan 'slim bezig' te zijn.

**“Er stáát: je moet
van twee kanten
komen”**

2. Projecten en hulpvragen

Nou is er toch een heel belangrijke overeenkomst tussen 'slim bezig' zijn en de projecten van de Ariëns Prijs. Want 'uitgekiend' moeten we niet alleen zijn als we boodschappen doen. Eigenlijk verwijst dat woord 'slim bezig' naar een karaktertrek die we in onze tijd en stad hoog op prijs stellen bij heel veel van wat we ondernemen. Bij veel activiteiten en ondernemingen, op ons werk maar ook in onze vrije tijd, willen we 'slim bezig' zijn, al was het alleen maar om zoveel en zolang mogelijk te genieten of zo weinig mogelijk last en overlast te ervaren. In onze manier van samenleven stellen we rationaliteit en rationalisering hoog op prijs. 'Slim bezig' ben je als je de doelen, die je wilt verwerkelijken en de middelen die je hebt, op een zo gunstig mogelijke manier op elkaar afstemt.

Dat geldt ook voor de projecten van de Ariëns Prijs. Ze zijn gericht op mensen met een handicap, mensen die worden geconfronteerd met armoede en met schulden, met verlies van dierbaren, op mensen die de kleding en het voedsel dat dagelijks in winkels en op de markt wordt

aangeboden, niet of maar met mondjesmaat kunnen kopen. Dus zijn de projecten van de Ariëns Prijs gericht op ondersteuning van kledingbanken en voedselbanken, gericht op schuldhulpverlening, regelen ze dat er een brief of ansichtkaart gestuurd wordt aan mensen die alleen zijn, organiseren ze een bezoeksregeling of zijn ze gericht op ondersteuning bij (her)integratie.

Ariëns Prijs herinneringsplaquette 2004

Ariëns Prijs herinneringsplaquette 2007

Ariëns Prijs herinneringsplaquette 2010

Ariëns Prijs herinneringsplaquette 2013

In de verhalen en beschrijvingen worden deze activiteiten 'projecten' genoemd en gaat het erom om die goed op te zetten, zodat de hulpvragers worden bereikt en zodat het beschikbare geld efficiënt en effectief wordt besteed. Er is voortdurend sprake van het belang van goede coördinatie, van draaiboeken en van mogelijkheden van een doorstart als een project stil is komen vallen. De menselijke noden worden als 'hulpvragen' omschreven en de vrijwilligers als 'hulpverleners' en hulpverleners dienen op een rationele manier op elkaar te worden afgestemd. Daarom, zo wordt beschreven, is het ook nodig om de vele vrijwilligers waar nodig professioneler te maken.

Ook de criteria waarmee de selectie van de projecten wordt gemaakt spreken van professionalisering, van competenties, van navolgbaarheid, van een doel om jonge mensen te werven en het parochieleven te stimuleren en van vaardigheid tot reflectie.

Om de Ariëns Prijs binnen te halen, moet je dus 'slim bezig' zijn. Deze projecten maken deel uit van een moderne samenleving die in dit opzicht heel anders is geworden dan die waarin Alphons Ariëns heeft geleefd. Ze worden uitgevoerd en beoordeeld door moderne mensen die rationaliteit en rationalisering hoog op prijs stellen.

3. Netwerken van maatjes

Aan het einde van de eerste paragraaf kwam naar voren dat we met ondersteuning van de voedselbank iets heel anders doen dan 'slim bezig' te zijn. We zijn met de voedselbank niet uit op individuele voordelen.

Dat is geen kwestie van 'moraal'. Je hoort mij niet zeggen dat 'slim bezig zijn' immoreel is, of dat individuele voordelen nastreven immoreel is. Het gaat mij hier niet over individuele moraliteit. Het gaat mij erover welke beelden we hebben van 'het goede leven'. Welke beelden hebben we van 'human flourishing'? Hoe stellen we ons een samenleven voor waarin mensen kunnen opbloeien als mensen?

Als je deze vraag stelt wanneer je in de projectbeschrijvingen leest, komt er een aantal punten op die naast dat 'slim bezig zijn' opvallen. Het gaat in alle projecten erom dat mensen elkaar ontmoeten. Dat

“Om de Ariëns Prijs binnen te halen, moet je dus ‘slim bezig’ zijn”

zegt ook de tekst van Stef Bos. *Je moet van twee kanten komen om elkaar te ontmoeten.* Wanneer je dan wilt weten wat daarmee bedoeld wordt - ontmoeten - dan vallen er een reeks van andere woorden op. Heel belangrijk blijkt het woord *maatjes*. In allerlei projecten worden de hulpvragers en hulpverleners 'maatjes' van elkaar. Er wordt vaak benadrukt dat ze dat in het project *worden*. Ze zijn het niet op voorhand maar ervaren dat de activiteit die men samen onderneemt, de hulpvragers en de hulpverlener, ertoe leidt dat men maatjes wordt.

Dat woord - maatjes - benadrukt een grote even-waardigheid, ook al helpt de een de ander. Het benadrukt ook dat er als het ware "onder" datgene wat wordt ondernomen een laag schuil gaat die in de activiteiten kan

bovenkomen en die duidelijk maakt wat de zin van de activiteiten is. Je wordt er maatjes door.

Maatjes worden is persoonlijk, het raakt je hart, komt uit je hart, gaat wortelen in je hart. Maar het kan ook iets hebben van een zekere voor-lopigheid. Maatjes weten ervan dat het niet noodzakelijk zo is en dat er een tijd was dat ze het nog niet waren en dat er misschien een tijd zal komen dat men elkaar weer uit het oog verliest.

Maatjes worden heeft ook iets te maken met het besef dat wij allemaal op een of andere manier door een 'lot' getroffen, geraakt worden. Iets dat ons overkomt, en dat

de vraag naar de bestemming van ons leven oproept. Wat fataal leek en daadwerkelijk was, kan een nieuwe horizon worden die ons beiden, hulpvragers en hulpverleners, aan elkaar smeedt, minstens '*for the time being*'.

Wanneer je maatjes wordt, zal je dat niet gemakkelijk vergeten, misschien wel nooit meer. Maatjes worden heeft ook iets van een greep naar, een verlangen naar, een vermoeden van iets oorspronkelijks, iets dat je leven draagt en veranderen kan, iets dat zo diep in je leven wortelen kan dat het daarom boven je dagelijkse doen en laten uitstijgt. 'Je moet van twee kanten komen om elkaar te ontmoeten', schrijft Stef Bos. Maatjes weten dat, in goede tijden en slechte tijden, en de tijden zijn nooit alleen maar slecht of nooit alleen maar goed wanneer je maatjes wordt.

De bronzen toegangsdeuren van de Dom in Utrecht met als thema Werken van barmhartigheid

De project beschrijvingen bevatten heel veel verhalen hoe mensen maatjes worden wanneer ze worden getroffen door armoede, schuldproblemen, verbroken relaties, gevangenisstraf.

De project beschrijvingen laten ook weten waar dat gebeurt, op wat voor plekken en in wat voor plaatsen dat gebeurt. Het is niet alleen zo dat de projecten een 'adres' hebben. Maar het valt vooral op dat die adressen steeds blijken een 'winkel' te zijn,

een 'buurt', een 'huiskamer', een 'wijkgebouw', een 'inloophuis'. Maatjes worden en een adres weten gaan hand in hand. Men zegt wel eens dat de 'grote verhalen'

in onze tijd versnipperd zijn. Maar er blijken nog tal van kleine verhalen te worden verteld, verhalen over maatjes, en bij die kleine verhalen horen ook 'kleine adressen'. Wat in Almelo gebeurt, gaat niet op voor Enschede; wat men doet in een wijk in Utrecht, lijkt misschien een beetje op wat men doet in Doetinchem maar is toch anders.

Waardoor bloeien mensen op, zowel de hulpvragers als de hulpverleners? Hoe stellen we ons een samenleven voor waarin dat kan gebeuren? Wanneer je de mensen aan het woord laat die in deze projecten betrokken zijn, gebeurt dat door op 'kleine adressen' maatjes te worden. Er is veel veranderd sinds de dagen van Alphons Ariëns. In onze dagen moet je slim bezig zijn. Want dat vraagt de tijd van ons, en zo zijn we ook geworden,

allemaal, hulpvragers en hulpverleners. Maar de projecten laten zien dat dit niet per se betekent dat we allemaal individueel alleen voor ons zelf gaan. Slim bezig zijn en maatjes worden op kleine adressen blijkt hand in hand te kunnen gaan.

4. Barmhartigheid

Kun je nu als theoloog, als gelovige, als een kerkbetrokken mens, kijken naar wat hier gebeurt? Heeft 'maatjes worden op kleine

adressen' iets met de bijbel en met het christelijk geloof te maken?

Mijn antwoord luidt: ja, en zelfs heel veel. In dit laatste deel zal ik daarop ingaan. Ik doe dat door

in te gaan op het woord 'barmhartigheid'. We hebben vaak vergeten waarop dit woord slaat, terwijl het toch in de Bijbel een belangrijk woord is. Vaak wordt gedacht dat barmhartigheid een woordje is voor een overbodige, betuttelende en weinig verplichtende bekommernis om een ander, die niets te maken heeft met rechtvaardigheid, met zaken waarop mensen recht hebben, met autonomie. Toch is het een belangrijk bijbels woord en als je je erin verdiept, blijkt het over iets heel anders te gaan dan over deze associaties.

Het gaat eigenlijk over een ervaring die alles te maken heeft met de ervaring van maatjes. De bijbel praat niet over 'maatjes'. Maar de ervaring dat soms 'je hart omdraait' als je meemaakt wat een mens overkomen kan, is

een ervaring die veel maatjes kennen, en dit is een ervaring die in veel Bijbelse teksten ligt opgeslagen. Deze ervaring ligt juist opgeslagen in het woord barmhartigheid. Het joodse woord ervoor heeft alles te maken met de emoties die je voelt in 'je buik', in het weke deel van je lichaam, de binnenkant. Zeggen wij niet soms 'dat je hart omdraait'? Soms zijn situaties waarin je van twee kanten komt om elkaar te ontmoeten, echt situaties waarin je hart omdraait. Het mooie van dat Bijbelse woord barmhartigheid is dat bij alle rumoer in de buitenwereld de weke binnenkant van de mens, de 'moederschoot' (daarop gaat het Joodse woord voor barmhartigheid terug) de enig overblijvende ontsnappingsmogelijkheid is. Niet jouw krachtige initiatief geeft tenslotte hoop maar de kracht van iemands hart dat omdraait.

Er is een beroemd joods verhaal (in het Oude Testament) dat vertelt dat twee verzetsstrijders ter dood worden gebracht in het openbaar door ze op een brandstapel levend te verbranden. Hun moeder staat er machteloos en vol verdriet bij en kan niets doen. Er is geen rechtvaardigheid, geen kans op verandering, geen mogelijkheid om iets te doen. Ze roept vertwijfeld haar kinderen toe om te hopen op de barmhartigheid van God. Dat zal het vuur niet doven en de

terechtstelling niet beëindigen. Maar er ontstaat een ander perspectief, een andere horizon. Er is - niemand weet waar en hoe - een bekommernis om je lotgevallen, ergens draait iemands hart om, ergens is God te vinden die weet heeft van jouw lotgevallen.

Barmhartigheid is geen betuttelend woord van 'grijze muizen'. De weke binnenkant is de kern van het werk van maatjes die slim bezig zijn op kleine adressen. Hun hart draait om, ze bewegen, ze komen van twee kanten wanneer ze elkaar ontmoeten. Tegelijk zijn ze 'slim bezig'. Is dat niet een moderne vorm van Gods barmhartigheid? Is het niet haar (Gods) weke binnenkant in mijn hart dat omdraait wanneer ik een maatje wordt?!

Over de auteur

Toine van den Hoogen (1947) is emeritus-hoogleraar Fundamentele Theologie en emeritus-hoogleraar Economics and Religion van de Radboud Universiteit Nijmegen. Hij is bestuurslid van landelijk bureau DISK, voorzitter van de Raad van Kerken Nijmegen e.o. en voorzitter van de Stichting Vincent de Paul Center in Nijmegen. Zijn onderzoek gaat veelal over de religieuze dimensie van nieuwe idiomen waarmee mensen zin geven aan hun leven. Een van zijn publicaties is *A Taste of God. On Spirituality and Reframing Foundational Theology* (Münster: LIT Verlag 2011). www.toinevdhoogen.nl

Diaconale spiritualiteit

Vincent de Haas is diaken van het bisdom van Breda, werkzaam in de h. Augustinusparochie in Breda, staflid van de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk in Hoeven en medewerker van de Katholieke Bijbelstichting in Breda.

⁴ De liefde is geduldig en vol goedheid. De liefde kent geen afgunst, geen ijdel vertoon en geen zelfgenoegzaamheid. ⁵ Ze is niet grof en niet zelfzuchtig, ze laat zich niet boos maken en rekent het kwaad niet aan, ⁶ ze verheugt zich niet over het onrecht maar vindt vreugde in de waarheid. ⁷ Alles verdraagt ze, alles gelooft ze, alles hoopt ze, in alles volhardt ze. ⁸ De liefde zal nooit vergaan.

UIT DE EERSTE BRIEF VAN DE
APOSTEL PAULUS AAN CHRISTENEN
IN KORINTE (13,4-8)

Deus caritas est

In de encycliek *Deus Caritas Est* van paus Benedictus XVI staat in nummer 34 een sterke aanbeveling om deze tekst elke dag te overwegen. De Paus wijst er op dat liefde meer is dan het handelen; liefde is de kern van ons leven.

De Paulustekst komt uit een groter geheel, waarin hij spreekt over de opbouw van de geloofsgemeenschap. De apostel onderkent drie delen: de verscheidenheid van geestgaven, over de liefde als de voortreffelijkste weg, en over het profeteren en het spreken in tongen. Zo staat de liefde vooral in het teken van de opbouw van de geloofsgemeenschap die weer

een teken is van de liefde van God. De geloofsgemeenschap is verscheiden. We kennen die prachtige vergelijking die Paulus maakt tussen de Kerk en het lichaam. Volgens hem is de hele structuur van de Kerk gebouwd als het Lichaam van Christus. Zij zet het werk voort dat Christus is begonnen. God houdt zoveel van de wereld dat Hij zijn eniggeboren Zoon geschonken heeft, opdat de wereld gered wordt (zie Johannes 3,16). Paulus spreekt over de liefde die intern de Kerk opbouwt, en die de liefde is die ze uitdraagt.

Leren kijken met de ogen van Jezus

De tekst van Paulus en het commentaar van paus Benedictus vragen uitdrukkelijk hoe iemand in het kerkelijk dienstwerk staat dat zij/hij mag doen. De paus schrijft “in alle kerkelijke dienstwerk”: dat geldt dus voor alle christenen. Als je elke dag opent met zo’n stukje tekst, begin je anders aan alles wat je die dag te doen hebt. Indringend wordt er aan de lezer gevraagd te leren kijken met de ogen van Jezus, met de ogen zoals van de Barmhartige Samaritaan, en van zovelen anderen die we kennen uit de geschiedenis. Dus: (a) hoe kijk je naar andere mensen? (b) Welk gevoel is er bij je ontstaan? Of vanuit wat voor motivatie doe jij zoiets? (c) wat heb je gedaan? En ten slotte: (d) wat geef je? Geef je alleen iets van je zelf? Wat tijd? Wat geld? Wat ...? Of, zo vraagt paus Benedictus: geef je jezelf? Wil ik voorkomen dat mijn gave als een vernedering wordt ervaren, dan kan dat alleen, als ik mezelf helemaal geef, als persoon. Deze indringende stelling houdt paus Benedictus ons voor. Als je elke dag hiermee sluit, kijk je anders terug op dat wat er die dag gebeurt is in jouw leven.

Deel van de gemeenschap

We zijn allemaal lid van een groter geheel, sociologisch en in gelovig perspectief. We zijn lid van dat ene Lichaam van Christus. We zijn leden van een geheel, die met elkaar in gesprek zijn, die samen actief werk maken van het evangelie. We horen, viëren, bidden, doen samen het Evangelie dat ons wordt voorgehouden.

We zijn deel van een groter geheel. Naast het individueel bezinnen op Schriftteksten, zoals die hymne van de liefde, kunnen we regelmatig in gesprek gaan met anderen. Want we weten maar al te goed hoe we onszelf mooi kunnen praten. Juist door elkaar een spiegel voor te houden, kunnen we groeien als mens, als christen, als mensen die in het kerkelijk dienstwerk staan.

Welke geest wijst ons de richting?

In welke geest leven en handelen wij? Moeten we weggelopen met alles wat er in onze maatschappij leeft? Dan lopen christenen door de geest die hen door het evangelie wordt voorgehouden de kans vreemdelingen in eigen huis te worden. En met eigen huis bedoel ik zowel onze samenleving, als ook onze eigen kerk. Dat zou niet goed zijn en we gaan dan de weg van sektes en sectarische bewegingen. Paus Franciscus wijst dit in zijn eerste encycliek *Lumen Fidei* af. Christenen mogen zich niet verwijderen van de wereld, niet werkeloos toezien. Ze moeten zich actief inzetten en met die samenleving een dialoog aangaan. Op die manier kunnen we dus wel verder. Juist door de weg van het leven te gaan komen we ook in de leerschool van de liefde terecht (*Lumen Fidei* 14). Als we dat willen verstaan. Als je je ten dienste wil stellen van het bouwen aan rechtvaardigheid, vrede,

Vincent de Haas: “Leer te kijken met de ogen van Jezus”

[Foto: Peter van Mulken]

en goedheid. Het geloof en de Schrift en de traditie geven ons instrumenten om met de trends en de hypes van onze samenleving om te gaan, met onze medeburgers, en met de noden die we ontdekken of waarop we gewezen worden.

Eucharistie vieren

Als christenen vormen we samen het Lichaam van Christus met al onze gaven, al onze talenten, al onze tekorten, als ons falen, enzovoorts. Elke week, elke dag kunnen we eucharistie vieren. In de eucharistie stelt Jezus zich zelf tegenwoordig. In de Schriftlezingen horen we vaak hoe God en Jezus zich begaan weten met de lijdende

mensen, en met zondaars. Het heil dat in de Schrift wordt verkondigd, wil alle mensen bereiken. In de Eucharistie zelf wordt deze liefde tastbaar in de tekens van brood en wijn. In die tekens: dit is mijn Lichaam, dit is mijn Bloed, is Jezus zelf tegenwoordig onder ons. Niet alleen door zijn woord, maar ook door zijn zelfgave reikt Jezus ons zijn liefde aan.

Eucharistie stelt de goddelijke liefde voor onszelf present, en voor heel de wereld. De eucharistie neemt ons mee in onbaatzuchtige en zelfgevende liefde. 'Water en wijn worden één, Gij deelt ons menszijn en neemt ons op in uw goddelijk leven', wordt er gezegd bij de offerande als er een klein beetje water in de

kelk met wijn wordt gegoten. Deze woorden richten onze blik op het einde, en gaan over het hier en nu. De vermenging van menszijn en goddelijke liefde wordt op mystieke wijze gevierd in de eucharistie, en wordt op een mystieke wijze tot stand gebracht. Na de consecratie vormen het Lichaam en Bloed van Christus de gelovigen zelf om. Wij mensen consumeren deze tekens van liefde. Daarmee komen ze in ons lichaam terecht, met het doel om ons om te vormen. Wij mogen het Lichaam van Christus ontvangen om zelf Lichaam van Christus te worden. Niet ik, maar Christus mag in mij groeien (vgl. Galaten 2,20). Jezus geeft zich letterlijk aan ons. Zijn Liefde mag in ons onderdak vinden. Zijn gezindheid mag in ons groeien, en geeft ons de kracht en de moed om ook onszelf te geven. Juist door ons te geven zullen we onszelf worden. Zo worden wij één Lichaam dat mij opneemt in de grote mensenfamilie die de Kerk is. Juist in en door de eucharistie worden wij een grote wereldgemeenschap, verbonden met alle mensen. Waar die mensen ook zijn, hoe die mensen ook zijn, welke status ze ook hebben. Door het vieren van de eucharistie worden mensen dus verbonden tot een grote mensenfamilie. Zo leren we te treden uit ons eigen kleine kringetje, uit het eigen grote gelijk. We worden broeders en zusters van elkaar. Er zijn geen vreemdelingen meer.

Het gebod van liefde

De liefde van God nodigt ons niet alleen uit om van Hem ook te houden, en van elkaar, van alle mensen. De liefde die we ontvangen in de eucharistie nodigt ons uit om die liefde te delen met de velen om ons heen. Eucharistisch leven is je zelf bemind weten, en de andere beminnen. De eucharistie moge ons niet alleen bewaren tot het eeuwig leven,

maar moge ons ook bewaren voor een leven in liefde.

Het zijn mooie woorden die nu klinken. Maar de hardheid van ons menselijk bestaan is anders. Hoe vaak hebben we al niet eucharistie gevierd? Hoe vaak weten we niet dat het al fout gaat buiten het kerkgebouw, ja al in de kerk zelf? Tot onze grote schande en schade. De menselijke waardigheid is voortdurend in het geding. En de bewaakster van de menswaardigheid kan en moet die waardigheid in al haar geledingen bewaken, bewaren en waarmaken.

We worden dus in allerlei toonaarden aangespoord om werk te maken van ons geloof. Maar wat maken we ervan waar? Dat is de grootste vraag waar we in onze tijd mee worstelen in en buiten de kerk. Geloven in de goedheid van God is te weinig geworden tot goed doen door onszelf.

Maar waar schort het dan aan? Dat de wereld zo anders is? Dat de krachten van de wereld sterker zijn dan wij zelf? Dat we niet echt durven leven uit deze liefde die ons geschonken wordt? Dat we buiten alweer vergeten zijn, wat we binnen gevierd hebben? Misschien komt het wel het meest omdat we te weinig geleerd hebben dat binnen en buiten één zijn. Sacramenten zijn hoogtepunten in ons geloof. Eucharistie vraagt om een eucharistisch leven, om een leven dat doorgaat ook buiten het kerkgebouw. Een leven dat zich bewust is dat we altijd - waar we ook zijn en hoe we ook zijn - verbonden zijn met elkaar.

Diaconale spiritualiteit

Dat is persoonlijk luisteren, overwegen en bidden met de Schrift. De tekst van het begin mag in ons hart en in ons hoofd wonen. Draag hem dag en nacht met je mee, en leer hem aan de mensen om je

Alle winnaars van de diaconieprijs 2013

[Foto: Peter van Mulken]

“Eucharistie stelt de goddelijke liefde voor onszelf present”
[Foto: Peter van Mulken]

heen. Liefde, barmhartigheid, mededogen zijn de kernwoorden waar het om draait. Deze kernwoorden zijn gemakkelijk in drie werkwoorden om te zetten: zien, bewegen worden en in beweging komen. In die liefde en barmhartigheid gaat het niet om iets van jezelf te geven, maar om je als hele persoon te geven. De bezinning op liefde en barmhartigheid sterkt de gelovige inzichten. Het doen van barmhartigheid geeft de gelovige beschouwing handen en voeten.

Ten tweede: vorm groepen die in huizen, in parochiecentra, of op andere plekken samenkomen om met elkaar te luisteren, te bidden en te spreken over het evangelie, en over wat ons als christenen te doen staat. Laat elke werkgroep diaconie en elk caritasbestuur met een grote regelmaat zich bezinnen op de Schrift. Zo worden ze tot belangrijke kernen in elke parochie, en in elke geloofsgemeenschap. Leer zo de weg van het leven te gaan, en betreed zo de oefenschool van volheid van de liefde. Leer de weg van betrouwbare en onbaatzuchtige liefde te gaan. Kijk naar de mensen met de ogen van God.

Ten derde: vier samen eucharistie, en ontdek daarin hoe het Woord van God in jou doorwerkt. Word je bewust hoe het Woord van God zoals gegeven in de Schriftlezingen, in de verkondiging, en zoals gegeven in de communie, ons de weg van de liefde geeft, maar ook leert. Ontvang niet alleen het Lichaam van Christus, maar leer ook dat Lichaam van Christus te zijn. Individueel en vooral door samen een teken van liefde te zijn voor de samenleving om ons heen.

Diaconale kernwoorden

Liefde, barmhartigheid en mededogen zijn de kernwoorden waar alle diaconale spiritualiteit om draait. Het doel van diaconale spiritualiteit is echter niet alleen een persoonlijk doel. Er is een gevaar dat we vergeten om het geheel verder brengen. Het belangrijk doel van diaconale spiritualiteit is namelijk ook de parochie als geheel meer bewustmaken van haar diaconale taak. De parochie mag meer en meer zien dat naast het Woord horen ook het Woord doen belangrijk.

De werkgroepen zijn daarin natuurlijk belangrijk, een ambt als diaken is belangrijk, maar als zij denken dat alleen zij dit werk moeten doen, dan gaat het mis. De werkgroep moet dus omzien naar de noden van en in de samenleving (dichtbij en wereldwijd). En ze heeft dus nog een tweede taak: de inzet om de parochianen zich meer bewust te maken van dit terrein, en hen aan te zetten om taken op dit gebied op zich te nemen. Dit vraagt om enerzijds om zelf veel kennis op te doen over de diaconie, anderzijds om het ontdekken van mensen met een talent op dit terrein.

Deze tekst is voortgekomen uit de studie van vijf teksten: *Deus Caritas Est*, nummer 14 en nummer 34; *Sacramentum Caritatis*, nummer 88; *Porta Fidei*, nummer 14; en *Lumen Fidei*, nummer 51. In de bovenstaande tekst wordt soms direct, meestal indirect naar deze teksten verwezen.
www.bisdombreda.nl
www.bovendonk-opleidingen.nl

“Sociaal ondernemerschap is de kern van katholieke diaconie”

Interview met Joep van Zijl, hoofd business unit Cordaid Nederland

Joep van Zijl is hoofd van de unit Cordaid Nederland en Hub Crijsns sprak met hem over zijn inzet voor caritas en diaconie in Nederland.

Van geld geven naar uitvoeren

“Er is vorig jaar de keuze gemaakt om het programma armoedebestrijding in Nederland voort te zetten en vooral om te bouwen van een rol als subsidieverstrekker naar zelf betrokken bij de plaatselijke uitvoering en ontwikkeling van sociaal ondernemerschap. We willen de kracht van mensen zelf aanspreken en bundelen in coöperatieve vormen of gemeenschapsvorming. De kernwoorden zijn: *share, care, en act in flourishing communities*. Algemeen bekend in Nederland is dat Cordaid de katholieke organisatie voor ontwikkelings-samenwerking is. Minder bekend, ook in Nederland, is dat Cordaid op de titel van Caritas Nederland al heel lang in Nederland actief is in de binnenlandse armoedebestrijding. Die onbekendheid bij het Nederlandse publiek bleek van de zomer toen er naar aanleiding van berichtgeving over onze nieuwe opzet een stevig debat is ontstaan of Cordaid als internationale club wel of niet in Nederland actief kan zijn rond armoedebestrijding en in een type armoede dat heel anders is dan in het Zuiden.”

Noodopvang en mensen op weg helpen

“In 2014 bestaat Cordaid honderd jaar. Het werk is ooit door de voorlopers van Mensen in Nood begonnen met de opvang van vluchtelingen kinderen uit België tijdens de Eerste Wereldoorlog. Die taak van mensen opvangen die gevlucht zijn is altijd voortgezet, ook in Nederland. Na de Tweede Wereldoorlog en het ontstaan van de verzorgingsstaat is vanaf de jaren zestig het accent verschoven naar wat we benoemen als ontwikkelingssamenwerking in de Derde Wereld. Maar de opdracht om in Nederland actief te zijn is altijd blijven bestaan

Joep van Zijl heeft veel reizen gemaakt over de wereld

en is groter geworden na de samenwerking en fusie met Bond Zonder Naam in 2006. In de Unit Cordaid Nederland willen we de ervaring, kennis en methoden van Cordaid vanuit ontwikkelingssamenwerking opgedaan ook in Nederland inzetten en meenemen. Er is een extra accent op vrouwenorganisaties, microfinanciering, coöperaties, *best practices*. In de huidige economische crisis met zijn grote gevolgen wordt een steeds groter beroep gedaan op de mensen zelf, hun eigen kracht, de solidariteit met elkaar. Het begrip ‘participatiesamenleving’, voortkomend uit de Regeringsverklaring 2013, is interessant. Het geeft nieuwe kansen rond de invulling van solidariteit tussen mensen onderling. Ieder doet er toe en het is belangrijk dat ieder meedoet. De coöperatieve vorm stelt sterkere of rijkere Nederlanders in staat om samen iets te doen met zwakkere of armere Nederlanders. De coöperatie is een ideale vorm waarmee je krachten bundelt om mensen perspectief te geven richting werk, inkomen, meedoen in de samenleving.”

Joep van Zijl (60) is geboren in Den Haag tijdens het watersnoodjaar 1953. Hij groeide op in Voorburg en slaagt aan het Sint Maartens College voor Gymnasium Béta. Aan de universiteit Wageningen studeert hij tropische plantenteelt. In 1974 loopt hij stage bij missiezusters in Noord-Ghana en bij een door ICCO gesteund programma ter bestrijding van rivierblindheid. Daarna is hij 2 jaar werkzaam in Ecuador bij Cesa, een NGO opgericht door de Bisschoppenconferentie aldaar, gericht op integrale plattelandontwikkeling en gesteund door Cebemo en Misereor. Na zijn afstuderen in 1978 komt hij in dienst bij de Universiteit van Enschede rond het programma Milieu Effect Rapportage. In 1979 trouwt Joep met Josine en later volgen enkele kinderen. Vanaf 1979 voert het werk hem naar Peru, waar hij in het grensgebied tussen de Amazone rivier en het Andes gebergte werkt voor de FAO en in 1982 naar Mali voor het Koninklijk Instituut voor de Tropen in een programma voor kleine boeren. Vanaf 1984 wordt hij bij Cebemo in Den Haag verantwoordelijk voor Midden-Amerika. Het zijn zware jaren met veel (burger)oorlogen in dat gebied, zoals Nicaragua, Guatemala en El Salvador. In 1990 maakt hij de overstap naar Azië, verantwoordelijk voor Hong-Kong, Zuid-Korea en de Filipijnen. Als in de jaren 1996 de samenwerking op gang komt tussen Mensen in Nood en Balance wordt hij hoofd van het programma voor Oost-Europa en na de oprichting van Cordaid in 2000 is hij programma manager voor Oost-Europa en het Midden-Oosten. In 2003 volgt een overstap naar de afdeling Marketing als hoofd van het Vastenaktieteam (tot 2006). Hij werd tevens belast met de oprichting van wat nu heet de business unit Cordaid Nederland. Deze unit is enerzijds gericht op ondersteuning van initiatieven gericht op armoedebestrijding in Nederland en anderzijds op ondersteuning van particuliere initiatieven met projecten in ontwikkelingslanden.

Caritas Neerlandica

“Mensen in Nood heeft van oudsher het Caritas mandaat voor Nederland. Zo is Cordaid lid van Caritas Internationalis vooral voor internationale noodhulp en actief lid van Caritas Europa. Vanuit deze betrokkenheid is er terugkoppeling naar het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad.

In Nederland wordt landelijk niet gewerkt met het Caritas merk. Er is geen landelijk Caritas bureau. Elk bisdom heeft daarin een eigen structuur, ingevuld met de Parochiële Caritas Instellingen. Enkele bisdommen hebben een diocesane Caritas. Per bisdom is het collecteren voor de eigen caritas of de noden dichtbij ook weer anders vorm gegeven.” Cordaid Nederland richtte zich aanvankelijk vooral op het opzetten van vernieuwende activiteiten rond de armoede in Nederland. Denk aan Stichting Leergeld voor kinderen in armoede en participatie aan de schoolactiviteiten, de oprichting van de Stichting Maatwerk bij Terugkeer voor uitgeprocedeerde asielzoekers en mensen zonder geldige verblijfspapieren, ondersteuning van de Van Harte Resto's. Er is dus een praktijk ontstaan om plaatselijke initiatieven te ondersteunen, kerkelijke en niet-kerkelijke en interreligieuze. Voortdurend is de invalshoek: mensen in nood dichtbij helpen voor en door elkaar.

Daarnaast is er steeds meer ondersteuning verleend aan organisaties, die actief zijn in armoedebestrijding of het ondersteunen van de diaconale taak in Nederland. De laatste jaren zijn dat bijvoorbeeld Maatschappelijk activiteitswerk, landelijk bureau DISK, Arme Kant van Nederland/EVA, Roma en Sinti Pastoraat, Justitia et Pax. Als je dat allemaal bij elkaar neemt, dan ging er per jaar ongeveer 700.000 Euro naar plaatselijke, regionale en landelijke organisaties. Vanuit Bond Zonder Naam valt onder het programma armoede in Nederland ook het ondersteunen van individuele noden. Maatschappelijk werkers kunnen voor mensen met noden een aanvraag indienen. Dat kunnen ook caritasbestuurders zijn of functionarissen die actief zijn in Mee zorgorganisaties, of SchuldHulpMaatjes. Je kunt denken aan vervanging van een koelkast of aanschaf van een bril of gehoorapparaat of hulp bij urgente nood, zoals afsluiting van water, gas of energie

of huisuitzetting. Het gaat per jaar om tussen de 400 en 600 aanvragen, waarvan er 200-300 worden toegekend.

We hebben afgelopen jaren samenwerking opgebouwd met andere noodfondsen zoals het Dekkersfonds en de Fondsen Urgente Noden. Ook werken we al langer samen met migrantenorganisaties zoals met de Samenwerkende Moslim Hulp Organisaties, in het kader van hun Ramadanactie en Kurbanactie. Een deel gaat naar armoedebestrijding in het Zuiden in projecten die daar gezamenlijk worden gedaan, en een deel naar armoedebestrijding in Nederland, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van vlees, pizza's, worsten aan de voedselbank en de Van Harte Resto's.”

Sociaal ondernemerschap

“Sinds juli 2013 vormt binnen het programma Armoede in Nederland het sociaal ondernemerschap de kern en

we willen dat vormgeven met coöperaties. Er zijn twee pilots gaande in de regio Arnhem/Nijmegen met een boerencoöperatie

waar arme mensen op een versmarkt voedsel kunnen kopen en waar ze tevens kunnen komen werken. In Breda zijn twee coöperaties in wording, die met scharrelondernemerschap hun bestaan proberen te maken. In deze initiatieven kunnen bedrijfsleven, burgerlijke gemeenten, kerken, maatschappelijke organisaties, banken mee doen. Het gaat om arme mensen perspectief te geven rond werk en inkomen. De intentie is om er duurzame initiatieven van te maken. Daarom is samenwerking met veel groepen van belang.

Sociaal ondernemerschap als kern van geloof

Belangrijk is dat de kerk hulp niet meer ziet als hulp aan slachtoffers van armoede of een systeem of het lot, maar als het aanspreken van de eigen kracht van mensen; dat kerk initiatieven die dit bevorderen stimuleert. Dat is eigenlijk de basis van het subsidiariteitsbegin-

sel. Kerk moet niet alleen het onrecht van armoede in de samenleving aankaarten of de werken van barmhartigheid invullen. Die hulp blijft vaak broodnodig. Maar kerk dient ook de volgende stap te zetten en met sociaal ondernemen aan mensen weer perspectief bieden. Het gaat om durven te innoveren in de samenleving. Het is zo een praktische invulling van de boodschap van hoop, solidariteit, waardigheid van de mens en de verantwoordelijkheid voor het *bonum commune*. Dat is voor mij de kern van het evangelie en eigenlijk van de eucharistie, van het samen delen, richting een betere samenleving.”

“Het gaat om de mensen van alle gezindten bij elkaar te brengen in ontmoeting, ontdekking van de ander, het armen in elkaar slaan,

het samen doen. Als de kerk of de parochie die rol niet meer heeft of op zich neemt, blijft die kerk in gebreke. Ik ben blij met Paus Franciscus die ons in de lijn van

zijn voorganger voorhoudt dat *Deus Caritas* is, evenals *Caritas in veritate*. Hij brengt het onrecht van armoede en van vluchtelingen steeds bij ons binnen. Dat is ook mijn rol en bij die rol voel ik me bij Cordaid thuis.”

“Het gaat om arme mensen perspectief te geven rond werk en inkomen.”

Cordaid Nederland is sinds kort het binnenland programma van de katholieke organisatie voor ontwikkelingssamenwerking. Cordaid bouwt aan bloeiende gemeenschappen voor de allerarmsten in fragiele regio's en conflictgebieden. Ook in Nederland.
www.cordaid.nl
www.cordaidbondzonderaam.nl
Tekst en foto's zijn van Hub Crijns.

Jubileumbijeenkomst Cordaid Bond Zonder Naam

Marijke van der Velde is communicatiemedewerker Cordaid

Op 17 oktober jongstleden vond de jubileumbijeenkomst plaats van Cordaid Bond Zonder Naam. Reden was het 75 jarig bestaan van de Bond. Op de Internationale Dag van de Armoede kwamen leden van de Bond Zonder Naam van heinde en verre naar de Jacobikerkerk in Utrecht.

Na onthaal met koffie deelde verhalenvertelster Pauline Seebregts, begeleid op harp, haar bijzondere vertelling met de genodigden. Piet Kuijper heette iedereen welkom. Hij benadrukte dat de Bond Zonder Naam springlevend is, getuige de grote opkomst. Zo veel mensen hadden zich aangemeld, dat moest worden uitgeweken naar een grotere locatie. De leden blijken onverminderd betrokken.

Bond met veel activiteiten

Eenieder heeft dan ook zijn of haar eigen stuk geschiedenis met de Bond meegemaakt, en dat vaak een leven lang. Een van de genodigden is al 75 jaar lid van de Bond Zonder Naam. Menigeen is op jonge leeftijd bij het werk van de Bond betrokken geraakt door de ouders, en heeft het stokje overgenomen. Uit het publiek kwamen mooie verhalen naar voren uit het verleden. Hoe de kaarsen elk jaar weer door weer en wind werden rondgebracht, hoe er kleding werd ingezameld voor de slachtoffers van de watersnoodramp, de spreuken werden opgehangen en verzameld als wijze levenslessen, en hoe het schaarse zakgeld opzij gezet werd voor de mensen die het minder hadden. Alles in het teken van naastenliefde.

Naast het ophalen van de herinneringen was er ook een blik vooruit, gericht op de toekomst van de Bond. Want na 75 jaar is armoede in Nederland helaas nog altijd een feit, en het aantal mensen dat het niet meer redt, neemt toe. Geen tijd om achterover

Tijdens een quiz gaven de deelnemers antwoorden op vragen
[Foto: Arie Kievit]

te leunen. De komende jaren zal de Bond, naast haar reguliere projecten, coöperaties in oprichting gaan steunen. Coöperaties die zich ervoor inzetten om mensen die in armoede leven te helpen hun inkomen te verhogen of goedkoper toegang te krijgen tot noodzakelijke diensten of producten. Elk verhaal tijdens de bijeenkomst gaf blijk van de grote betrokkenheid en compassie, die alle aanwezigen met elkaar delen. Door die compassie brengt Cordaid Bond Zonder Naam hoop en verlichting voor vele kwetsbare mensen, die een steuntje in de rug hard nodig hebben.

Tijdens de dag is de Bond zonder Naam Pluim uitgereikt. In de *Krant zonder Naam* was er een keuze uit drie projecten. Tientjes uit Breda heeft gewonnen en Joep van Zijl overhandigde aan Erna Smeekens de Pluim en het geldbedrag van 5.000 euro. Kristel Ashra gebruikte dit project als voorbeeld rond de toekomst van Cordaid programma Armoede in Nederland.

Ariëns Prijs 2013 voor Inloophuis De Herberg Westervoort

Roland Enthoven, dienst Communicatie aartsbisdom Utrecht

In de Walburgiskerk in Arnhem reikte Mgr. Hoogenboom op 5 oktober de driejaarlijkse Ariëns Prijs voor Diaconie uit. Er waren 28 projecten en initiatieven ingediend, "een verheugend groot aantal," aldus juryvoorzitter Hub Crijns. Daaruit selecteerde de jury er vier, waaruit inloophuis De Herberg uit Westervoort tot winnaar werd gekozen. Dit initiatief ontving 1.000 euro en een kunstwerk, de drie nummers twee kregen elk 500 euro en een kunstwerk. Deze 'diaconale toogdag', zoals Mgr. Hoogenboom hem betitelde, opende met een lezing van Toine van den Hoogen, emeritus hoogleraar Fundamentele Theologie. Zie elders in dit nummer.

Inloophuis De Herberg uit Westervoort (parochie HH. Vier Evangelisten) startte in juni 2012. Het is een open, gastvrije plek waar mensen op adem kunnen komen. In eerste instantie was het gericht op initiatieven in de eigen kerkgemeenschap, maar pastoraal werkster Ria Doornbusch zag hoe de armoede toeneemt en mensen in de problemen komen. Die diaconale problematiek

zet zij op de kaart, gesteund door ongeveer dertig vrijwilligers. Daarbij gebruikt ze met passie de sociale media. Zo heeft ze via Twitter en Facebook contact met mensen van allerlei leeftijden. Ria Doornbusch: "Via het Inloophuis krijgen we mensen in beeld en proberen we ze weer in de samenleving en bij zichzelf te krijgen. Maar minstens zo belangrijk is dat we via sociale media een nieuwe doelgroep bereiken van 20- tot 50-jarigen, mensen die je niet meer in de kerk ziet."

Het Inloophuis heeft een eigen Facebookpagina waar mensen 'waren' gratis aanbieden; andere leden kunnen hierop reageren en het artikel ophalen. "Zo ontstaan nieuwe contacten en zien mensen elkaar met andere ogen omdat je er kunt zijn voor de ander. Je wereld wordt groter en groter." Op haar eigen Facebookpagina plaatst Doornbusch teksten die haar ontroeren of inspireren - deze bleken meer dan eens aanleiding voor een pastoraal gesprek. Binnenkort start ook een maaltijd project voor mensen met een smalle beurs.

'Van binnen naar buiten'

In het juryrapport onderbouwt de jury zijn keuze voor dit project als volgt: "U heeft dit diaconale initiatief grondig voorbereid. U heeft gekozen voor een structurele aanpak om zich over mensen in nood te ontfemen. U ontwikkelt een rijkdom aan initiatieven, alles heeft met elkaar te maken en is in

Mgr. Hoogenboom overhandigt het kunstwerk aan pastor Ria Doornbusch en vrijwilligster Corrie Jansen
[Foto: Hans Boerkamp]

korte tijd opgebouwd. U mag gelukkig zijn met charismatisch leiderschap. De kern is presentiepastoraat in de parochie: van binnen naar buiten. De groep van ruim dertig 30 vrijwilligers is actief en signaleert tevens waar nood is. De vrijwilligers maken in hun onderlinge contacten gebruik van intervisie. Het gebruik van sociale media bij diaconie en de ruilwinkel is innovatief en andere parochies en PCI-en kunnen er iets van leren. U bereikt met uw initiatief naast de gebruikelijke groepen nieuwe doelgroepen, veelal tussen 40-55 jaar, en van andere komaf dan de Nederlandse. Het contact is bezinnend, zorgvuldig, (inter)religieus informierend, de seizoenen volgend. Met de sociale media kunnen mensen op het spoor van het evangelie komen. U geeft ook workshops over het gebruik van sociale media. De weggeefhoek is een uiting van duurzaamheid en ruileconomie. U werkt natuurlijk oecumenisch en u betreft de jongeren van de M25 groep bij het geheel. Uw motto: wij helpen jou en jij helpt ons. Dat u met vele vrijwilligers dit inloophuis en ontmoetingscentrum heeft gestart en nog wilt uitbreiden, is in de ogen van de jury te prijzen."

Overige prijswinnaars

De andere drie projecten die in de prijzen vielen, waren Platform World uit Doetinchem, de Werkgroep 'Preken of praten' uit Montfoort, en het project 'Maatschappelijke stage jongeren in Hengelo' (Parochie De Goede Herder). Platform World maakt een verbinding tussen kerk en samenleving en tussen de verschillende religies in Doetinchem. Bovendien verzamelt het allerlei projecten zoals de voedselbank, eigen maatjes project rond schuldhulp, Noodfonds, vrijwillige dienstverlening. "U bent in Doetinchem een luis in de pels richting de plaatselijke politiek," aldus de jury. In het project 'Preken of praten' staan ouders uitdrukkelijk stil bij het verdriet en de tragiek van een maatschappelijk probleem rond drugs en alcohol. "U heeft in gesprekken de katholieke identiteit en traditie als inspiratiebron ontdekt en ingezet. Het is een voorbeeld hoe vanuit de Kerk in het publieke domein een eigen rol opgepakt kan worden. Een belangrijk

resultaat naast uw gesprekken is een boekje, dat landelijk en in de parochie gebruikt kan worden," aldus het juryrapport. Het project Maatschappelijk stage jongeren in Hengelo in de Parochie De Goede Herder heeft de jury verkozen als een prachtig voorbeeld hoe een parochie kan samenwerken met jongeren en andersom. "U bent een parochie met veel vrijwilligers die de inbreng van jongeren via maatschappelijke stages erg op prijs heeft gesteld. U heeft er zelfs steun voor gezocht bij fondsen. De activiteiten bemiddelen tussen jong en oud en stellen al doende elkaars beelden over en weer bij. Jongeren van allerlei pluimage komen via maatschappelijke stage in aanraking met parochie en geloof. Ouderen leren met jongeren om te gaan. Het is een kans voor jongeren, hetgeen beloond is door een Prijs van de gemeente Hengelo. De parochie heeft de kans die er lag door het instrument maatschappelijke stages goed opgepakt. Er is wederkerigheid tussen jong en oud zichtbaar geworden." De jury waardeert "dat u in kerk en samenleving door middel van de inzet van jongeren spraakmakend bent." Tijdens het dagprogramma in de Walburgiskerk presenteerden zich acht van de ingediende projecten, waaronder de genomineerden. Het binnenstadkoor Arnhem zorgde voor een cultureel intermezzo, waarbij toepasselijke liederen ten gehore werden gebracht.

Over de Ariëns Prijs voor Diaconie

De Ariëns Prijs voor Diaconie 2013 is mogelijk gemaakt door het Aartsbisdom Utrecht, de diocesane diaconale dienstverlening, de Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling van het Aartsbisdom Utrecht en de Stichting Het Ariëns-Comité. De prijs werd in het najaar van 2002 in het leven geroepen en wordt om de drie jaar uitgereikt. De jury bracht in 2013 een bezoek aan alle 28 genomineerde projecten en bundelde de verhalen in een brochure *Werken vanuit je hart*.
Downloaden op: <http://dkci-utrecht.nl/dl/Werken%20vanuit%20je%20hart.pdf>
U kunt Inloophuis de Herberg volgen via:
www.facebook.com/InloophuisDeHerberg
www.twitter.com/inloopdeHerberg
<https://www.facebook.com/ria.doornbusch#1/groups/533877346626266/>

Diaconieprijs Brood en Rozen voor Mini-pelgrims-tocht Albasserwaard

Jan Maasen is medewerker Dienen en missiesecretaris in het Bisdom Rotterdam

Zaterdag 16 november 2013 werd voor de vierde keer de diaconieprijs 'Brood en Rozen' van het bisdom Rotterdam uitgereikt. De naam van de prijs verwijst naar de heilige Elisabeth van Thüringen, patrones van de caritas en een van de patroonheiligen van de Rotterdamse kathedraal.

Diaconale spiritualiteit

De Rotterdamse diaconieprijs kent drie categorieën. Twee daarvan staan vast: 'Diaconie dichtbij' en 'Missie, ontwikkeling en vrede (diaconie ver weg)'. De derde categorie wisselt en zet de schijnwerper op een bijzondere doelgroep of aspect van diaconaal handelen. Vanwege het Jaar van het Geloof is dit keer gekozen voor 'Diaconale spiritualiteit' om te accentueren dat diaconale activiteiten als daden van naastenliefde ook daden van geloof zijn. Vincent de Haas hield een inleiding over dit onderwerp (zie elders in dit nummer). Mgr. J. van den Hende reikte de wisseltrofee uit aan de winnaar in deze categorie. De MOV-groep van de Alblasserwaard-West ont-

ving de prijs vanwege de mini-pelgrimstocht die zij in 2012 en 2013 heeft georganiseerd. Volgens de jury is deze activiteit een mooi voorbeeld, hoe een plaatselijke werkgroep zich kan laten inspireren door een landelijk initiatief en daaraan een lokale invulling geeft, die past bij de eigen mogelijkheden.

Mini-pelgrimstocht

Het karakter van het grote voorbeeld, een spirituele wandeltocht waarbij ook aandacht is voor het Vastenaktieproject, is goed herkenbaar in de opzet van deze activiteit. "Voor veel mensen uit onze parochie was die Pelgrimstocht toch wel ver en lang, maar een wandeling op een zondag in de Vastentijd leek wel haalbaar," aldus Linda Loeve, lid van de MOV-groep. "Het idee om vanuit twee kerken op pad te gaan naar de derde kerk vonden we mooi passen in het vergroten van het saamhorigheidsgevoel en het in gesprek komen over vasten en solidariteit." Deze bijdrage aan de gemeenschapsofbouw werd door de jury bijzonder gewaardeerd. De opzet is relatief eenvoudig. De mini-pelgrimstocht wordt gehouden op een zondagochtend in de Veertigdagentijd. Er zijn twee startplaatsen: Alblasserdam en Papendrecht. Beide groepen lopen naar Sliedrecht. De wandelaars verzamelen zich om 8.00 uur in de kerk in Alblasserdam of Papendrecht. De paaskaars wordt aangestoken om het licht mee te nemen en een pastor geeft de pelgrimszegen. Dan gaan de wandelaars op weg. Onderweg gaan de wandelaars met elkaar in gesprek over de reden om aan deze wandeling mee te doen en over verschillende meditatieve teksten op de routebeschrijving. Beide groepen wandelen naar Sliedrecht, waar iedereen ontvangen wordt met koffie en een krenten-

De winnaars met de wisseltrofee
Diaconieprijs Brood en Rozen

[Foto: Peter van Mulken]

bol. Om 11.30 uur begint daar de eucharistieviering (samen met alle andere kerkgangers), waarin ook aandacht wordt besteed aan het Vastenactieproject en de mini-pelgrimstocht. De viering wordt afgesloten met een 'pelgrims-gedachte'. Daarna is er soep en broodjes voor iedereen.

Actie speeltuin Krakau

De eerste prijs in de categorie 'Missie, ontwikkeling en vrede (diaconie ver weg)' ging naar de jongerengroep 10age7 van de parochiekern H.H. Martelaren van Gorcum in Brielle. Deze groep bestaat momenteel uit 14 jongeren in de leeftijd van 12 tot 20 jaar. Vier ouderen begeleiden hen. De groep komt elke tweede vrijdag van de maand bijeen op de zolder van het parochiehuys. Elk jaar doet ze mee aan DiaconAction en organiseert zij een koffieconcert, waarvan de opbrengst bestemd is voor de Vastenactie.

In de meivakantie van 2013 hebben de jongeren een speeltuin aangelegd bij een naschoolse opvang van de broeders Salesianen van Don Bosco in Krakau. Pater Konchenko sdb, lid van het pastoraal team, heeft zijn priesteropleiding daar gevolgd. Via hem was ook het verzoek binnengekomen.

De jury kende dit project de prijs toe, omdat een groep jongeren zich enthousiast heeft ingezet om de situatie van kinderen die elders onder heel moeilijke omstandigheden moeten opgroeien, te verbeteren. De jongeren hebben niet alleen hun vakantie hieraan besteed en zelf de reiskosten betaald, maar ook in de maanden hieraan voorafgaand tal van sponsoracties georganiseerd. Zo is deze actie breder gaan leven in de lokale geloofsgemeenschap van Brielle en de bredere fusieparochie. Indachtig het motto 'Jong geleerd is oud gedaan' vindt de jury het belangrijk, dat jongeren al vroeg leren om zich in te zetten voor anderen, die het minder hebben. Een ervaring buiten de eigen landsgrenzen kan een belangrijke vormende werking hebben vanwege het contrast met de thuissituatie. Bovendien beperkt in het katholieke denken de naastenliefde zich niet tot de armen in de eigen lokale gemeenschap, maar is naastenliefde universeel. Daaronder vallen dus ook de weeskinderen in Krakau.

Project Fietsmaatjes Teylingen

De prijs in de categorie 'Diaconie dichtbij' was bestemd voor het project Fietsmaatjes Teylingen. Een jaar geleden is dit project al beschreven in *Diakonie & Parochie* 2012-04. Het idee is eenvoudig: mensen die nog graag willen fietsen, maar dit zelfstandig niet meer kunnen, een fietstocht aanbieden op een duo-fiets. Dat is een bijzondere fiets met elektrische trapondersteuning, waarbij het mogelijk is om zelf mee te trappen, terwijl men als gast zit naast de vrijwilliger (fietsmaatje), die trapt en stuurt. In het afgelopen jaar is het project uitgebreid van Warmond naar de hele gemeente Teylingen. Er zijn nu drie duo-fietsen beschikbaar met bijbehorende fietsmaatjes, voor elk van de drie dorpskernen één.

De jury heeft de prijs toegekend aan dit project, omdat zij het op verschillende manieren vernieuwend vindt.

Het project focust niet op de noden of beperkingen van mensen. De gasten zijn weliswaar ouderen, licht gehandicapt en mensen met een tijdelijke blessure, die niet meer zelfstandig kunnen fietsen, maar de beperking staat niet centraal. Men wordt een positieve ervaring geboden.

Het project brengt mensen met verschillende achtergronden bij elkaar en schept de mogelijkheden voor ontmoeting. Het brengt de gasten, maar ook de fietsmaatjes buiten hun eigen leefwereld. Het is ook een activiteit, die leuk is voor beide partijen.

Het project heeft een hoge vlucht kunnen nemen, dankzij de samenwerking met veel maatschappelijke partners, zoals welzijnsorganisaties, woningcorporaties, plaatselijke winkeliers, het AkzoNobel Community Program en andere fondsen. De jury vindt met name de samenwerking met het AkzoNobel Community Program opmerkelijk. Zo'n vorm van samenwerking tussen een PCI en een bedrijf in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen is pionierswerk en kan een nieuw perspectief bieden voor de toekomst.

Alle 17 voorgedragen projecten staan beschreven in de brochure 'Brood en Rozen Diaconieprijs 2013', te vinden op de website <http://www.bisdromrotterdam.nl/algemeen/pastoraledienstverlening/Pages/>

"Als je met elkaar deelt, heb je altijd genoeg"

Kledingbank Apeldoorn-Zuid

Nelleke Wijngaards Serarrens

Drie jaar geleden zijn ze gestart, met het verzamelen van sjaals en mutsen voor daklozen. Er komt ongelooflijk veel binnen na de oproep in het kerkblad. Zo komt het idee op om een kledingbank te beginnen.

Gea en Ronald Dashorst en Marianne Hartgers beginnen te pionieren op de koorzolder van de kerk Fabianus en Sebastianus, de Fab en Seb in de volksmond! Maar die blijkt al gauw te klein. Zeker wanneer het initiatief, gestart vanuit de Egidiusgemeenschap, tot een oecumenisch diaconaal initiatief wordt. Niet alleen kleding stroomt binnen, maar ook vrijwilligers! Ook vanuit de buurt is men nieuwsgierig. Er blijkt veel behoefte en animo voor te zijn.

Verder in een oude school

Na veel lobbyen bij de gemeente kunnen ze in maart 2012 verder gaan in een oude school, die op de nominatie staat gesloopt te worden. Daar hebben ze inmiddels de beschikking over

meerdere ruimtes, die er allemaal prachtig verzorgd uitzien. Er is een zaal met kleding voor volwassenen, een voor kinderkleding, een stilteruimte met een icoon, waar mensen ook een voorbode in het boek kunnen schrijven én een koffiekamer. Die koffiekamer blijkt ontzettend belangrijk te zijn. Hier vindt ontmoeting plaats, is er aandacht voor iedereen. Soms komen mensen elke week terug, omdat zij zich hier gezien en gewaardeerd weten. Inmiddels werken er in Kledingbank dertig vrijwilligers, van 14 tot 79 jaar oud! Ook nogal wat der-tigers die naast een volle baan, op zaterdag meewerken.

Om de mensen die gebruik maken van de Kledingbank te verbreden zijn er flyers bij de voedselbank (die in hetzelfde pand een uitgiftepunt heeft) neergelegd. Ook zit er Derdehands, waar spullen voor de Derde Wereld verzameld worden. Er is onderling een heel plezierige samenwerking.

Gea Dashorst, Ronald Dashorst en Marianne Hartgers in de kledingwinkel

[Foto: Nelleke Wijngaards Serarrens]

Elke zaterdag open

's Zaterdags is de kledingbank van 13.00 tot 15.00 uur geopend. Je hebt geen pasje nodig of verwijzing. Soms staan mensen al een uur voor de opening te wachten. Zo groot is de behoefte aan kleding. Dat maakt grote indruk op jongeren die hier vanuit school een maatschappelijke stage verrichten. Het is voor hen een confrontatie met een heel andere wereld. Een wereld waar mensen op veel fronten te kort komen. Elke zaterdag komen zo'n 80 tot 90 mensen. Per keer mag iemand drie stuks kleding voor volwassene en vijf voor kinderen (gratis) uitzoeken. Mensen mogen ook reserveren voor een volgende keer. Door de kledingbank wordt de drempel verlaagd om over je armoede te praten. En zo kom je armoede op het spoor en kunnen mensen ook doorverwezen worden naar andere organisaties, zoals de Stichting Leergeld, Feestneus (om een verjaardagsfeestje voor een kind mogelijk te maken), de Voedselbank, etc.

Elke zaterdag brengen

Maar het werkt ook andersom: niet halen, maar brengen. Op zaterdagochtend kunnen mensen kleding en spullen (zoals speelgoed, lakens, handdoeken) inbrengen. Soms zijn dat spullen van een overleden dierbare en waarderen de brengende mensen het dat er aandacht en medeleven voor hen is. In het algemeen kun je zeggen dat er werelden bij elkaar gebracht worden. Door te delen wordt ieder rijker, verdwijnen er vooroordelen, groeit er vriendschap en solidariteit. Zo verzamelen kinderen van de Eerste Communiegroep speelgoed om dat te delen. De Drie Rankengemeenschap heeft een jaar lang actie gevoerd voor de plaatselijke Sant'Egidio, onder andere voor de huur van de Kledingbank, zo'n € 350 per maand, die door giften moet worden opgebracht.

Sant'Egidio

Voor de Egidiusgemeenschap staat vriendschap met de armen (in de meest brede zin) centraal. Een houding van respect, aandacht

en hartelijkheid is fundamenteel. Zo begint men ook op zaterdag met een gebed, vanuit de opdracht te doen als Jezus, handen van Jezus zijn. Met de ogen van God naar elkaar kijken. Zo groeit begrip en waardering, ontstaat vriendschap. Dat geldt ook voor de vrijwilligers onderling, verschillend in leeftijd en achtergrond, maar geïnteresseerd om elkaar beter te leren kennen.

Gea, Marianne en Ronald geven ook aan dat het belangrijk is de ervaringen terug te koppelen naar de verschillende achterbannen in Apeldoorn. Dat gebeurt door de voorbode in te brengen in de viering in de kerken, artikeltjes in het parochieblad en in de wijkkrant, etc. Zo raken meer mensen bij het project betrokken.

Delen maakt rijker

Op de vraag wat het project van de Kledingbank voor hen persoonlijk betekent geven zij aan: "Een gevoel van grote dankbaarheid. Het geeft heel veel, is heel leerzaam. Ik had nooit kunnen denken dat het zo groot zou worden. Vertrouwend op God pakken we gewoon alles op". "Ik word er completer van! Ik kom fitter thuis dan hoe ik ging! Het is ook gewoon leuk. Er is veel lol. Zoveel verschillende mensen die op hun eigen manier mooi zijn. Mensen die je anders niet zou ontmoeten." "Door de contacten gaat de liefde van God stromen. De ontmoetingen zijn zo belangrijk, daar word ik blij van. Grenzen vallen weg. Als je met elkaar deelt, heb je altijd genoeg. Delen maakt je rijker (in alle opzichten). Dat wordt hier tastbaar."

Een toekomstdroom hebben ze ook: een school van vrede, voor en door jongeren. Verschillende culturen bij elkaar brengen rond huiswerk, spel, plezier maken met elkaar en zo elkaar leren kennen. En zo bouwen aan een toekomst van vrede!

www.rkapeldoorn.nl
www.voedselbank-apeldoorn.nl
www.deongezienegezien.nl
www.santegidio.be

"Voedselbank. Heeft U er een boodschap aan?"

Hans Boerkamp

Kerken zamelen voedsel in voor de Voedselbank Zwolle

Fokke van Dalen is diaken in de Thomas a Kempisparochie in Zwolle. Hij is de initiatiefnemer om de kerken te betrekken bij het inzamelen van voedsel voor de voedselbank.

De parochie omvat de plaatsen Zwolle, Kampen, Hattem, Hasselt, en IJsselmuiden. Het gaat om acht geloofsgemeenschappen. In Zwolle is al een ruim aantal jaren de voedselbank actief. Op initiatief van de kerken is ook in Kampen een voedselbank opgericht. Tijdens een interview met de voedselbank in Zwolle kwam Fokke op het idee om de kerken direct te betrekken bij de inzameling van voedsel. De Verrijzenisgemeenschap in Zwolle en de locatie in IJsselmuiden hebben dit idee opgepakt. Daarna heeft het diaconaal beraad in overleg met pastor Harm Kerkdijk besloten is om alle geloofsgemeenschappen in de parochie structureel te betrekken bij de inzameling van voedsel. Ook andere kerken doen mee in Zwolle.

Opzet en resultaat

Er is een draaiboek gemaakt met een basisopzet. De inzameling duurt drie weken. Het nieuws gaat rond via lokale nieuwsbladen en het parochieblad 'De Navolging'. Fokke verbindt de start van elke inzameling in de viering met homilie en voorbeden. Elke kerk richt een inzamelingsplek in met slogan en andere informatie. De opbrengst is altijd goed en gaat naar de lokale voedselbank. Parochianen zijn zeer gemotiveerd om producten mee te nemen. Het project draagt bij tot bewustwording van armoede dichtbij. Tijdens het project in Zwolle ontdekte men dat de protestantse kerken in Kampen al met dit model werkten. Een kerk is daar als coördinator aangesteld. Een hechte samenwerking tussen Zwolle en Kampen is het gevolg. Nu zamelen 27 geloofsgemeenschappen om de beurt voedsel in. Veel mensen doen een beroep op de voedselbank: "In Kampen gaat het om 150 pakketten in de twee weken en

Het Diaconaal Beraad voor hun banier van de Voedselbank

[Foto: Hans Boerkamp]

in Zwolle rond de 280. In 2012 zijn ruim 11.000 pakketten uitgereikt en de verwachting voor 2013 is dat het aantal toeneemt. In de zomer van 2013 zijn gesprekken met de locatie Hattem gaande met de voedselbank Elburg en Oldenbroek waar zo'n 150 pakketten per week worden uitgereikt."

Diaconaal beraad

In het diaconaal beraad zijn alle geloofsgemeenschappen vertegenwoordigd. Naast de diaken en de pastor vertegenwoordigen Yvonne van der Wee, Mieke Logtenberg, Hilly Smit en Paul van den Bronk hun geloofsgemeenschappen. Het gesprek over de inzamelac-

"Er wordt geluisterd naar Gods stem"

tie door de kerken wordt geopend met het 'lied voor de Vastenactie'. De groepsleden vertellen elkaar welke zin uit het lied de ziel raakt. 'Scheep nieuwe kansen en geef nooit op'. 'Blijven vertrouwen in donkere nachten'. 'Ieder kan vallen; wie raapt jou dan op?' 'Put inspiratie uit wat is volbracht.' De verhalen uit de geloofsgemeenschappen zijn gekoppeld aan de vraag: 'Wat doet het met je, wat doet het met de geloofsgemeenschap om zo concreet bezig te zijn met vragen rond armoede en het inzamelen van voedsel?'

Paul geeft de aftrap en vertelt dat "het fijn is om concreet iets te doen. We weten niet bij wie het voedsel terecht komt, maar het kan bij iemand zijn die heel dichtbij woont. Diakonie is voor iedereen. Steeds meer mensen doen een beroep op de voedselbank en het gaat door alle lagen van de bevolking heen. Ik vertegenwoordig een geloofsgemeenschap die wat ouder is. In het begin waren er wat weerstanden in de zin dat het hier toch niet zou lukken. Ook zijn er mensen die denken dat het aan mensen zelf ligt als ze in de armoede terecht komen. Toch zijn we gestart en het resultaat is verbluffend. De eerste keer stonden achttien volle kratten als offergave aan de voet van het altaar! Als dat gebeurt dan wil iedereen het 'navolgen'."

Elke parochie een eigen vorm

Yvonne vertegenwoordigt de Vrijzigenisgemeenschap in Zwolle Noord. In dit gedeelte van de stad wonen niet de rijkste mensen. Het is een multiculturele wijk. De geloofsgemeenschap is een afspiegeling daarvan. Yvonne: "Tijdens de inzameling kijken mensen hun keukenkastjes na en bezien wat ze kunnen missen. Dat leggen ze bij het binnenkomen op de tafel in de hal van de kerk. Ook zijn er mensen die aan anderen vragen om boodschappen voor hen te doen als ze zelf slecht ter

been zijn. De inzameling wordt verbonden met het feest van de eerste communie. Ook oma's en opa's worden zo betrokken bij het project."

In Herfte-Wytmen verbindt men de inzameling met de schoolverlatterdagen. Iedereen uit de oecumenische school doet mee met de inzameling en via de school wordt het hele dorp erbij betrokken. Hattem is een klein plaatsje bij Zwolle. Hilly vertelt "hoe heel het dorp meeleeft. De redacteur van de plaatselijke krant geeft aanwijzingen wanneer het beste een bericht geplaatst kan worden. Mensen die niet bij de kerk horen komen voedsel naar de kerk brengen. Het is indrukwekkend wat een kleine gemeenschap bij elkaar brengt. Men kijkt er naar uit als de inzameling weer begint." Hilly zegt: "Er wordt geluisterd naar Gods stem en het is een vreugde dat ik dit werk mag doen."

Er volgen nog wat tips

In IJsselmuiden is in 2011 het geld dat men ophaalde bij de jaarlijkse bloemenmarkt geschonken aan de voedselbank, die er de benzine waar de bus op rijdt mee financierde. In de Peperbuskerk werd in december 2012 de inzameling gekoppeld aan de tentoonstelling 'De ongeziene gezien'. Dit fotoproject uit Apeldoorn won drie jaar geleden de Ariëns Prijs voor diaconie. De koppeling tussen armoede zien en iets doen is treffend. Als er een inzameling plaats vindt worden de folders van winkels nagekeken. Soms heb je aanbiedingen als 'tweede artikel gratis'. Dit wordt doorgegeven aan elkaar.

Een thuis bouwen is toekomst bouwen

Guus Prevoo is missionair veldwerker Vastenactie

Het thema van Vastenactie 2014 is 'een thuis bouwen'. Een thuis bouwen hangt nauw samen met het bouwen aan een gezamenlijke toekomst. Vastenactie zet in op een gezamenlijke toekomstdroom om de huidige crises het hoofd te bieden.

Onze wereld wordt geteisterd door diverse crises: we hebben te maken met een economische en een financiële crisis, er is een crisis rond onze voedselvoorzieningen, een milieucrisis ... Veel deskundigen en analisten zoeken de oorzaak in één onderliggend probleem: we hebben geen droom meer over een gemeenschappelijke toekomst. Het 'hier en nu' blijft over: de eigen individuele tijd van leven en het eigen huis als afgeschermd privéruimte.

*Jonge moeder in het voedselprogramma
[Foto: Vastenactie]*

Gezamenlijke toekomst

Natuurlijk: iedereen heeft recht op een thuis, op een plek om zichzelf te zijn en op adem te komen, al of niet samen met dierbaren. De wijze Jezus Sirach zegt het al: "Beter een armoedig bestaan onder een dak van planken, dan heerlijke spijzen in andermans

huis" (Sirach 29, 22). Een thuis is echter veel meer dan vier muren en een dak boven je hoofd. "De plaats waar we ons thuis voelen," zegt Geert Mak in de 24ste Abel Herzberg-lezing 2013 *Erken de behoefte van mensen aan thuis*, "is de plaats waar traditie en omgangsvormen voorspelbaarheid, orde en veiligheid bieden, waar oude en nieuwe verhalen samenbinden, waar een gezamenlijk doorleefde geschiedenis vertrouwen biedt voor een gezamenlijke toekomst." ("Trouw" 22 september 2013).

In het Oudtestamentische boek Nehemia lezen we dat 'je thuis voelen' nog een ander aspect heeft. Nehemia is teruggekeerd uit Babylon. Samen met andere mensen herstelt hij de beschermende stadsmuur rond Jeruzalem en de huizen van de banelingen. Daarmee is de zaak echter niet af. De arbeiders moeten voor een hongerloon werken: ze moeten hun kinderen en zichzelf tot slaaf maken om belastingen te kunnen betalen en te kunnen overleven. Mensen worden uitgebuit door hun eigen volksgenoten. Pas als dat is opgelost, als schulden zijn vergeven, de gerechtigheid is hersteld en iedereen volwaardig kan deelnemen aan de maatschappij, is er sprake van een echte gemeenschap, een gemeenschap dus waarin je je waarlijk thuis kunt voelen. 'Een ware gemeenschap is er een waarin we als individuen kunnen bestaan omdat we samen kunnen zijn,' zegt Timothy Radcliffe niet voor niets in *Ruim baan voor de verbeelding. Over creativiteit en geloof*, (in: Tijdschrift voor Theologie 52(2012), pag. 194).

Solidariteit

Vastenactie werkt als rooms-katholieke solidariteitsactie vanuit het geloof dat Jezus ons heeft voorgeleefd. Zo werken wij in

solidariteit aan een menswaardige toekomst voor iedereen. Vastenactie gelooft in Jezus en mét Jezus in een plek, een thuis, voor iedereen. We geloven in een betere wereld en een toekomst voor alle mensen. In navolging van Jezus komt Vastenactie op voor de zwakkeren en misdeelden. Op die manier werken we aan een betere toekomst voor iedereen, waar ook ter wereld. Een eigen thuis bouwen is een stap op weg naar die toekomst. In Sierra Leone heeft jarenlang, van 1991 tot 2002, een bloedige en meedogenloze burgeroorlog gewoed. Zowel de rebellen van het Revolutionair Verenigd Front (RUF) als de soldaten van het regeringsleger begonnen talloze wrede daden. De oorlog was een gevecht om macht, maar ook om de kostbare diamanten. Zo bezoedelde het 'slijk der aarde' de waardigheid en het welzijn van mensen en sloeg het diepe, traumatische wonden in de volwassenen én de kinderen. Een gezamenlijke en vooral rechtvaardige toekomst leek onmogelijk. Sinds het einde van de burgeroorlog is Sierra Leone bezig aan een moeizame en therapeutische periode van wederopbouw. Kindsoldaten moeten weer integreren in de samenleving. De infrastructuur moet steen voor steen, huis voor huis, weer opgebouwd worden. En niet te vergeten: mensen moeten elkaar kunnen vergeven om weer samen te kunnen werken aan een betere toekomst voor iedereen.

Vluchtelingen

De mensen in Koidu worden daarbij geholpen door de zusters van de missiecongregatie van de H. Jozef van Cluny. De zusters van Cluny kwamen in de vluchtelingenkampen in Guinee voor het eerst in contact met mannen, vrouwen en kinderen uit Koidu, een grote stad in het Kono-district. Ze vluchtten mee toen de rebellen van de RUF de grens overstaken en de kampen dreigden aan te vallen. De vlucht eindigde uiteindelijk in een vluchtelingenkamp net buiten Freetown, de hoofdstad van Sierra Leone.

Na de oorlog waren het de zusters die als eersten weer aan het werk gingen: veel hulporganisaties vonden de situatie te gevaarlijk en durfden het niet aan. De teruggekeerde vluchtelingen uit Koidu vroegen de zusters

hen te helpen bij de wederopbouw van hun land. Vastenactie wil de zusters daarbij ondersteunen. Zo willen de zusters de kwetsbare kinderen en jonge mensen door middel van onderwijs en persoonlijke begeleiding weer zicht op een hoopvolle toekomst geven. Ook deze gewonde mensen hebben recht op een waardig leven, ook deze kinderen willen hun toekomst dromen. De zusters betrekken het hele gezin bij hun werk. Met hulp van zogenoemde 'business- and savingsgroepen' kunnen de volwassenen bijvoorbeeld hun eigen onderneming beginnen en geld voor hun gezin verdienen. Zo wordt de sociale omgeving rondom de kinderen economisch versterkt.

Dromen van een betere toekomst

De kinderen en volwassenen in Koidu dromen van een betere toekomst. Voor henzelf en voor hun kinderen. Ze dromen van hun eigen plek en hun eigen thuis. Zij wensen een rechtvaardige en vreedzame samenleving, een land waar overvloed heerst, een land 'van melk en honing'. Een thuis bouwen is toekomst bouwen! Dat thuis en die toekomst zijn hun en onze inspanningen waard, juist omdat we geloven in Jezus en zijn belofte van het Koninkrijk Gods.

In Nederland kunnen we onze toekomst en die van de mensen in Sierra Leone mede vorm geven door behoedzaam en duurzaam om te gaan met de dingen die ons door God gegeven zijn. Een spaarzaam en duurzaam gebruik van onze grondstoffen bevordert de levensduur van onze aarde, bevordert solidariteit en menswaardigheid en geeft ons een toekomst. Ook dat is toekomst dromen omwille van het Koninkrijk Gods.

Liturgische suggesties

U vindt op de website van Vastenactie kant-en-klare liturgische suggesties waarmee u vieringen rondom het thema 'Thuis bouwen, toekomst bouwen' kunt vormgeven. www.vastenactie.nl
U vindt het liturgiekatern op Plaza. Zie ook de suggesties voor het organiseren van een Vastendag, een solidariteitsmaaltijd en andere activiteiten.

Bijna 30 miljoen euro aan noodhulp en 53 miljoen vrijwilligersinzet

Aanvragen om financiële hulp bij kerken flink gestegen

Peter de Bie, Hub Crijs, Henk van IJken, Henny Nagelhout, Carla van der Vlist zijn allen lid van de Stuurgroep Armoede in Nederland 2013

Het aantal mensen dat bij de Rooms-Katholieke Kerk een aanvraag heeft gedaan voor financiële hulp is ten opzichte van 2009 met ruim 50% toegenomen. Bij de Protestantse Kerk, waar in 2009 al een verdubbeling ten opzichte van 2007 plaatsvond, is het aantal onverminderd hoog gebleven. Bij enkele kerkgenootschappen is een forse toename van 156 procent te zien.

Hulp bij urgente noden neemt toe

Deze stijging van hulpvragen bij kerken blijkt uit het interkerkelijk onderzoek 'Armoede in Nederland 2013' dat door kerken en evangelische gemeenten is gehouden. De hulp die de kerken bieden, bestaat vooral uit financiële giften (86 procent). Andere veel voorkomende wijzen van hulp zijn materiële hulp in natura (63 procent) en financiële hulp verleend door middel van leningen (60 procent). Ook het mogelijk maken van een vakantie (38 procent) komt relatief vaak voor.

De meeste deelnemende kerken en gemeenten bieden plaatselijk niet alleen individuele, maar ook collectieve hulp. Bijvoorbeeld door het ondersteunen van voedselbanken, kerstpakketten, inloophuizen, maaltijdprojecten, maatsjesprojecten, belangenorganisaties en diaconale projecten die stedelijk worden uitgevoerd. Deze veelzijdige diaconale inzet is vooral gericht op het verminderen van armoede. De overheid blijft echter in de ogen van de kerken verantwoordelijk dat niemand in armoede hoeft te vervallen.

Groepen en problemen

Uit het onderzoek blijkt verder dat armoede in

de Nederlandse samenleving in alle lagen van de bevolking en zowel binnen als buiten de kerken voorkomt. De meest genoemde groepen van mensen met financiële problemen zijn mensen zonder betaald werk (56 procent), alleenstaande ouders met kinderen (48 procent) en mensen met psychologische problemen (35 procent), direct gevolgd door asielzoekers en 65-plussers. Nieuwe groepen zijn mensen met een restschuld op hun hypotheek en zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers). Kerkelijke pastorale netwerken spelen zelf een grote rol in het signaleren van armoede. Het taboe op armoede, ook in kerkelijke kring lijkt te zijn afgenomen. Het soort problemen waarbij diaconieën en caritasinstellingen met financiële hulp bijspringen zijn vooral problemen door schulden (45 procent), een langdurig laag inkomen (39 procent) en onvoorziene, hoge uitgaven of financiële tegenslag (24 procent).

Hoge vrijwilligersinzet

De inzet van diakenen, vrijwilligers en bestuurders bij de diaconale organisaties bedraagt gemiddeld 10 uur per aanvraag. Daardoor en doordat ze een verbindende rol spelen, blijken alle kerken bij het bestrijden van armoede in hun vestigingsplaats een belangrijke rol te spelen. Ze werken namelijk samen met andere kerkelijke organisaties

en diaconale platforms, het maatschappelijk werk en schuldhelpverleningsorganisaties. De directe samenwerking met de gemeentelijke diensten voor Sociale Zaken blijkt tussen 2005 en 2012 gehalveerd te zijn. De diaconale organisaties spelen wel weer een belangrijke rol in het informeren van de lokale overheden, als het gaat om armoede.

Kerken en kerkelijke groepen, zo blijkt verder uit het onderzoek, geven concrete hulp en weten mensen in acute financiële nood te bereiken. De diaconale hulpverlening vraagt de nodige inzet aan uren van betrokken diakenen, bestuurders en vrijwilligers. De eerste meting van vrijwillige inzet vanuit diaconale organisaties in het kader van armoedebestrijding laat zien dat kerken een intensieve bijdrage leveren aan de bestrijding van armoede: 16.037 mensen verlenen 403.690 uren (146 uur per diaconale instelling) aan individuele hulp. In totaal 26.469 mensen zijn actief met collectieve ondersteuning (399 uur per diaconale instelling) ofwel 1.375.212 uren. In totaal gaat het dan om 1.778.902 uren. Dat is te vergelijken met de inzet van 950 fulltime beroepskrachten. Gerekend met een ervaren MBO professional met een bruto uurloon inclusief werkgeverslasten van € 30 gaat het dan om 53.398.060 euro.

Overheid als veroorzaker van verarming
Tegelijkertijd blijkt dat de overheidsbureaucratie de hulp aan de meest kwetsbare groepen vaak in de weg in staat. Deze mensen blijken in toenemende mate afhankelijk te raken van kerkelijke hulpverlening. Dit is, zo stellen de onderzoekers vast, een onwenselijke situatie, omdat het recht op voldoende inkomen door de overheid wordt geschonden. Een belangrijke aanbeveling is dan ook dat de landelijke overheid de financiële positie versterkt van mensen die langdurig afhankelijk zijn van het sociaal minimum en weinig kans hebben op werk of onvoldoende werk en om deze mensen bij bezuinigingen te ontzien. De gemeentelijke overheden krijgen, als uitvoerders van het sociale beleid, de aanbeveling om hun dienstverlening te verbeteren en om te investeren in de samenwerking met kerkelijke en belangenorganisaties.

De belangrijkste feiten

Ruim zeventig procent van de diaconale organisaties in Nederland is actief betrokken bij armoedebestrijding. Het totaalbedrag aan financiële middelen dat hieraan besteed wordt, is € 29.129.434. Van dit totaalbedrag van ruim 29 miljoen wordt € 12.055.489 besteed aan individuele ondersteuning, € 3.762.925 aan kerstpakketten, € 2.152.101 aan inloophuizen en € 11.158.919 aan collectieve ondersteuning. Het beroep op financiële hulp per lokale diaconale organisatie is gegroeid. Bij de Protestantse Kerk in Nederland en de Evangelische Alliantie is het gemiddelde vrijwel gelijk gebleven met 2009. Bij de diaconale organisaties van de Rooms-Katholieke Kerk is sinds 2009 een stijging van 50% te zien van de hulpvragen, en bij de andere kerkgenootschappen een toename van 156%. Het totaal aantal aanvragen is gestegen van 33.963 naar 39.481. Hiervan zijn er 32.569 gehonoreerd. Met name de grote steden hebben te maken met een forse stijging van het aantal aanvragen voor hulp.

Het onderzoek *Armoede in Nederland 2013* is een vervolg op eerdere onderzoeken in 2002, 2005, 2006, 2008 en 2010. Hiermee heeft dit onderzoek waar de Rooms-Katholieke en de Protestantse Kerk in Nederland/Kerk in Actie de trekkers van zijn, het karakter gekregen van een monitor. Door de participatie van vele andere kerkgenootschappen wordt een totaalbeeld gegeven van de diaconale hulp die gericht is op armoedebestrijding. Naast de bovengenoemde kerkgenootschappen betreft dit de Remonstrantse Broederschap, de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, de Algemene Doopsgezinde Sociëteit, de Evangelische Broedergemeente, de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, de Nederlands Gereformeerde Kerken, de Vincentiusvereniging-Nederland, en de kerkgenootschappen die aangesloten zijn bij de Evangelische Alliantie, te weten Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten, Unie van Baptistengemeenten, ABC-gemeenten, Kerk van de Nazarener, en Rafaël Nederland. Lees het volledige rapport op: www.kerkinactie.nl/armoedeonderzoek

De crisis werkt stevig door in de huishoudens

Presentatie armoede-onderzoek 2013

Henny Nagelhout en Henk van IJken

“Wij willen met alles wat in ons is, ook in deze zware tijden, mensen met een kleine portemonnee uit de wind houden”, stelde mw. Jetta Klijnsma, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, tijdens de presentatie van het onderzoek ‘Armoede in Nederland 2013’. De landelijke overheid heeft hiervoor volgens Klijnsma extra geld ingezet. “Dat is brood- en broodnodig. Dit rapport laat zien dat de samenwerking tussen overheden, op plaatselijk en landelijk niveau, en de kerken essentieel is. Armoede kan ons allemaal overkomen. Wat dat betreft heb ik tijdens mijn werkbezoeken als staatssecretaris ook verdrietige situaties meegemaakt in Nederland. Met elkaar moeten we schouders eronder zetten, en dat gebeurt al grotendeels.”

Ondersteunen

Klijnsma wees de gemeentelijke overheden op hun verantwoordelijkheid om niet alleen na te gaan welke vrijwilligersorganisaties er zijn die kunnen worden ingeschakeld bij de armoedebestrijding, maar om die vrijwilligersorganisaties ook te ondersteunen. Daartoe zouden ook diaconale organisaties kunnen worden gerekend.

Centrale rol

Minder diaconale organisaties leveren dezelfde financiële bijdrage aan armoedebestrijding als drie jaar geleden. Dit doen ze ondanks de krimp van de eigen middelen. Tegelijkertijd spelen diaconale organisaties een centrale rol als het gaat om immateriële hulp. “Ze stellen hun kerkgebouw ter beschikking, zijn actief in netwerken, platforms, noodfondsen en maatjesprojecten”, zo stelde Hub Crijs, directeur van landelijk bureau DISK en mede oprichter van de werkgroep Arme Kant van

Nederland/EVA, vast tijdens de presentatie van de belangrijke resultaten uit het onderzoek ‘Armoede in Nederland 2013’.

Participeren

Mensen die diaconale hulp nodig hebben, zijn vooral mensen zonder betaald werk, terwijl structurele kerkelijke hulp nodig blijkt te zijn voor alleenstaande ouders met kinderen en mensen met psychische beperkingen. De overheid zou ook deze mensen de kans moeten geven om te participeren, merkte ds. Arjan Plaisier op. De scriba van het moderamen van de Protestantse Kerk stelde vast dat “armoede (hoe ook gemeten) eerder toe dan afneemt”. Een oorzaak is bureaucratisering. “De procedures van de gemeentelijke overheden vertragen veelal een snelle afhandeling van een hulpvraag, waardoor mensen die financiële steun nodig hebben nog verder in de problemen raken.”

Waardigheid

“Vandaag trekken de kerken aan de bel en vragen van de overheid om bescherming van de waardigheid van onze arme burgers”, aldus Mgr. Gerard de Korte, bisschopreferent Kerk en Samenleving en bisschop van Groningen-Leeuwarden. Hij stelde vast dat de economische crisis heeft geleid tot een “stevige groei van het aantal hulpaanvragen bij de kerken en de rooms-katholieke parochies”. Daarom pleitte hij ervoor om als overheid en samenleving te komen tot “een effectieve aanpak van armoede”, omdat ze samen verantwoordelijk zijn voor actief burgerschap en participatie. Plaisier: “Als het gaat om armoede, moeten alle hens aan dek. Als de alarmklok luidt, moeten we open oren hebben.”

Diaconie en caritas bieden jongeren een warm en veilig thuis

Timon Woongroep Culemborg

Nelleke den Besten Snars (snars.nl)

In een rij huizen in de groene Betuwe vinden jongeren een warm thuis bij Timon Woongroep 'West-Betuwe' te Culemborg. Omgeven door een groep liefdevolle 'kernbewoners' en met ambulante begeleiding komen jongeren er op verhaal en werken zij aan zichzelf op weg naar volledige zelfstandigheid.

Een echtpaar, een alleenstaande en twee gezinnen met (jonge) kinderen wonen als kernbewoners in Woongroep Culemborg. Zij leven het leven voor aan de jongeren die er tijdelijk wonen. Eén van die gezinnen is familie Van der Zaag, bestaande uit het echtpaar Kees en Ditty, dochter Lotte (14) en zoon Rutger (12). "Vijf jaar geleden hebben wij er heel bewust voor gekozen kernbewoners te worden. We zijn niet over één nacht ijs gegaan en doorliepen een uitgebreid kennismakingstraject. We ontdekten dat het klikte met Timon, een organisatie voor hulp aan jongeren, jongvolwassenen en gezinnen, en de Culemborgse kernbewoners. Ons geloof in God heeft 100% meegespeeld bij onze keuze om ons huis in IJsselmuiden te verkopen, onze banen op te zeggen en naar de Betuwe te verhuizen." Momenteel werkt Kees als HR-manager bij het Leger des Heils. "Dat doe ik drie dagen. Zo blijft er genoeg tijd over voor mijn hobby's en mijn rol als kernbewoner."

Naoberschap

"Je kunt de woongroep vergelijken met een studentenhuis. De jongeren zitten er 'op kamers'. Ze delen keuken, badkamer en toilet en hebben het heel gezellig. Drie keer in de week eten we samen en elke week ondernemen we een activiteit. Vaak zitten de jongeren in de afrondende fase van hun studie. Of ze beginnen net aan hun eerste baan. Als kernbewoner

De hele woongroep in beeld
[Foto: Merel Hiemstra, Studio Shootme]

kun je in die fase goed ondersteuning bieden", vertelt Kees. "Er is chemie tussen jongeren (meewoners) en kernbewoners. Dat geeft energie en maakt enthousiast. Je geeft niet alleen, je krijgt ook zoveel terug. Een voorbeeld van die wederkerigheid: vanmiddag was mijn computer kapot. Een jongere is handig met computers en heeft het probleem opgelost. Terwijl je samen achter de computer zit, praat je over alle dingen van het leven." Naast de liefdevolle ondersteuning van betrokken kernbewoners, krijgen de jongeren in de woongroep elke week een aantal uur ambulante begeleiding. Met hun begeleider werken zij aan de doelen uit hun hulpverleningsplan.

Diaconie en Caritas

Het kernbewonerschap is voor familie Van der Zaag een manier van leven. "In IJsselmuiden waren we ook al heel actief. In de kerk, in de politiek. We hadden vaak mensen in huis. Wat we bij Timon formeel doen, deden we toen eigenlijk al informeel", zegt Kees. Ook voor Giel van Dillen is naastenliefde

een vanzelfsprekendheid. Vanuit zijn rol als penningmeester bij de PCI raakt hij in 2002 betrokken bij Timon. "In 1992 was Timon op zoek naar garantiekapitaal voor de realisatie van Woongroep Culemborg. Samen met de diaconieën van twee protestantse kerken heeft onze caritasinstelling getekend voor dat kapitaal. Wij willen daar zijn waar hulp nodig is", vertelt Giel. "Destijds is Stichting 'Timon West-Betuwe' in het leven geroepen om de financiën te beheren. Toen ik penningmeester werd voor de PCI, werd ik dat ook meteen voor die stichting." Inmiddels heeft Timon de financiële en bestuurlijke verantwoordelijkheid overgenomen, maar Giel vertegenwoordigt PCI Barbara nog altijd in de regionale Adviesraad. "Timon houdt ons graag betrokken en praat ons regelmatig bij. De adviesraad komt twee keer per jaar bij elkaar in de gemeenschappelijke ruimte van de woongroep. Bij belangrijke beslissingen over de woongroep wordt zij om advies gevraagd. Timon hecht er ook aan om door de ontmoeting met de vertegenwoordigers van de kerken haar identiteit levend en scherp te houden.

Verschoppeling

Giel is getrouwd, vader van twee dochters en opa van twee kleindochters. Hij viert binnenkort zijn 60-jarig jubileum als belijdende katholiek. "Als zesjarig jongetje was ik al misdienaar. Later ben ik hulpkoster geweest, daarna werd ik lector, nu ben ik acoliet." Hoewel Giel sinds drie jaar met pensioen is, vervult hij nog diverse penningmeesterrollen. "Als je financieel goed onderlegd bent, word je wel eens gevraagd", is de simpele verklaring van de voormalige accountant, belastingadviseur en administrateur. "Toen de burgemeester mij dit jaar een lintje opspelde voor mijn vrijwilligerswerk, vertelde hij dat mijn vrouw had gezegd dat ik geen 'nee' kan zeggen. In het grote gezin waarin ik opgroeide, heb ik geleerd dat je iets voor elkaar over moet hebben. Dus zeg je 'ja' als je gevraagd wordt en de capaciteit hebt." Toch is de ene klus niet inwisselbaar voor elke willekeurige andere klus. "Met Timon heb ik een bijzondere band. Dat komt met name door het verhaal dat een 16-jarig meisje me ooit vertelde. Ik ontmoette Colinda in de tuin bij de woongroep. Zij had nooit een thuis gehad,

ze was een verschoppeling. Ik heb een zwak voor verschoppelingen. Gelukkig had Colinda bij Timon een warm thuis gevonden en tevredenheid leren kennen. Haar verhaal is voor mij altijd een grote stimulans gebleven."

Meerwaarde

De woongroep is dankzij de financiële steun van kerken gerealiseerd. Ook nu nog zijn de bijdragen erg belangrijk. "Door dat extra geld kunnen wij jongeren soms wel een plek bieden, terwijl dat op basis van hun indicatie niet kan", weet Kees. Ook de niet-gesubsidieerde kosten van de werving en selectie, coaching en training van kernbewoners, de gemeenschappelijke ruimte en huurderiving als gevolg van mutatieleegstand worden door kerken, donateurs en fondsen opgebracht. "Daarnaast is er ook een maatschappelijk belang. Lokale betrokkenheid is belangrijk: het vergroot ons netwerk en onze bekendheid."

De samenwerking van protestanten en katholieken is voor Giel niet vreemd. Hij voelt zich dan ook prima thuis bij het overwegend protestantse Timon. "De samenwerking is perfect. Protestanten en katholieken in Culemborg ondernemen veel activiteiten samen, heel uniek."

Timon helpt jongeren, (jong)volwassenen en ouders bij problemen met opvoeden en opgroeien op weg naar zelfstandigheid en volwassenheid. Medewerkers en vrijwilligers vinden hun motivatie en inspiratie in de christelijke levensovertuiging. Timons hulpverlening is algemeen in die zin dat iedere jongere of ouder een beroep op Timon kan doen. De levensovertuiging van iedere hulpvrager wordt ten volle gerespecteerd.

Timon maakt dankbaar gebruik van de naastenliefde van christelijke vrijwilligers. Dit is mede mogelijk dankzij de steun van diaconieën/ caritasinstellingen, fondsen en particuliere donateurs. Voor meer informatie: Timon, Postbus 462, 3700 AL Zeist, 030-6940070.
www.steuntimon.nl

Aandacht voor armoede op Laurentiusdag

Jan Maasen is medewerker Dienen en missiesecretaris in het bisdom Rotterdam

Op 5 oktober organiseerden kerken en kerkelijke instellingen in de stad Rotterdam de derde oecumenische Laurentiusdag, genoemd naar de patroonheilige van de stad, de diaken Laurentius.

Via deze dag vroegen de Rotterdamse kerken aandacht voor armoede in hun stad. Dat gebeurde in samenwerking met de Voedselbank Rotterdam, die haar jubileumjaar '10 jaar voedselbank' afsloot. 's Ochtends konden mensen her en der in de stad tassen met levensmiddelen afgeven voor de voedselbank. De Laurenskerk was een van de inleverpunten. 's Middags vond een symposium plaats over armoede en gezondheid in de nabijgelegen Citykerk Het Steiger. Lees verder hieronder.

Diner in volle kerk

Het hoogtepunt van de dag vormde een stijlvol diner in de Laurenskerk voor 700 klanten en vrijwilligers van de voedselbank. Het bedienend personeel bestond uit bankiers, consultants, ambtenaren en studenten, leden van serviceclubs en van kerkelijke gemeenschappen. Tijdens de maaltijd werden er verbanden gelegd tussen de bedieners en de eters, bijvoorbeeld om samen een concrete actie te ondernemen voor de wijk waarin ze wonen. "Ik voel me vanavond ontzettend rijk", aldus één van de gasten. "Het was een groot feest", vond het boegbeeld van de Voedselbank Clara Sies.

Tijdens de maaltijd reikte burgemeester Aboutaleb de Erasmusspeld van de stad Rotterdam uit aan negen vrijwilligers van de voedselbank, die vanaf het begin betrokken zijn bij dit initiatief. Vijf van hen zetten zich in bij het uitdeelpunt van de parochie De Emmaüsgangers in Rotterdam-Zuid.

De vele genodigden aan het Laurentiusdiner
[Foto: Peter van Mulken]

"Grote verschillen tussen rijk en arm"

Herman Amelink is oud journalist

"De gezondheid van Rotterdammers laat zich vergelijken met het lot van de passagiers op de Titanic. Opvarenden met een duur kaartje hadden in 1912 een grotere kans de ramp te overleven dan passagiers in de derde klas. Rotterdammers met een goede opleiding en een baan en dus een hoger inkomen leven langer dan stadsgenoten zonder opleiding en zonder werk."

Met die vergelijking begon prof. Johan Mackenbach, hoogleraar maatschappelijke gezondheidszorg aan de Erasmus universiteit, zijn inleiding op het symposium over gezondheid en armoede in de Citykerk het Steiger. Mackenbach maakte met de aanwezigen een denkbeeldige metrorit van Oost naar West door Rotterdam en toonde met cijfers de ver-

schillen in levensverwachting op de verschillende haltes. Een langer leven in goede gezondheid in Nesselande en Kralingen, een korter leven in slechtere gezondheid in Delfshaven en Spangen.

Relatie tussen opleiding en gezondheid

"Op scholen valt de relatie tussen opleiding, inkomen en gezondheid al waar te nemen", aldus Mackenbach. "Bij vmbo-scholen zie je veel rokende jongeren, op gymnasia weinig. Lager opgeleiden beginnen jonger met roken; roken is onder hen de sociale norm. Hoe jonger de verslaving aan nicotine begint, des te moeilijker wordt het later te stoppen." Antirookcampagnes slaan niet aan bij laag opgeleiden. Bij overgewicht is er sprake van een soortgelijk verschil. Onder inwoners met een lagere opleiding heeft 50 procent overgewicht, bij Rotterdammers met een hogere opleiding is dat 30 procent. Ook dit is een belangrijke oorzaak van het verschil in levensverwachting (diabetes). "De verschillen in duur en kwaliteit van leven zijn een wrange afspiegeling van de sociale ongelijkheid", constateerde Mackenbach. Hij bepleitte daarom beperking van de groei van inkomensverschillen en het voorkomen van school- en werkkuitval. Aangezien gezondheidsvoorlichting lager opgeleiden niet bereikt, is het noodzakelijk dat gezonde keuzes voor hen gemakkelijker worden gemaakt. Ongezonder voedsel is nu vaak goedkoper dan gezond eten. In schoolkantines bijvoorbeeld zouden gezonde producten prominenter moeten worden aangeboden. Verder bepleitte hij versterking van de eerstelijns gezondheidszorg, met een sterk accent op preventie.

Leven op straat vol risico's

Marcel Slockers, als huisarts verbonden aan het Erasmus Medisch Centrum en vooral bekend door zijn werk als straatarts, gaf een overzicht van de risicogroepen die hij tegenkomt. Hij ziet veel zwangere vrouwen met een ongezonde levenswijze, wat tot onnodige babysterfte leidt. Hij maakt zich zorgen over de kinderen uit eenoudergezinnen, van wie velen zonder ontbijt naar school gaan, niet aan sport doen en daardoor al vroeg in de marge raken. Onder dak- en thuislozen constateert hij een 'oversterfte': mannen overlijden 14 jaar eerder

dan gemiddeld, vrouwen 16 jaar. Sommigen zijn op 40-jarige leeftijd al te omschrijven als geriatrisch patiënt. Het gaat daarbij om mensen die 'streetwise' lijken: ze weten zich nog goed te presenteren, maar blijken vaak ernstig in de war.

Een opkomend probleem vormen de nieuwe Europeanen die naar Rotterdam komen. Veel Oost-Europese vrouwen blijken geen besef van anticonceptie te hebben. Vooral Roemeense vrouwen hebben, aldus Slockers, vaak een geschiedenis van abortus en jong overleden kinderen. Daarnaast zijn er de illegalen die te laat medische zorg inroepen en lijden aan stress, mede door de ziekmakende procedures waarin ze zitten. Een laatste groep vormen de oudere Rotterdammers, onder wie velen met weinig contacten, en dus met een sociaal isolement. Marianne Vorthoren, directeur van een platform van 66 islamitische organisaties in Rijnmond, schetste een aantal oorzaken van de slechte gezondheidssituatie van veel Rotterdammers met een islamitische achtergrond.

Wat kan de politiek doen?

Wethouder Marco Florijn (Werk, Inkomen en Zorg, PvdA) beklemtoonde dat de overheid zoekt naar maatregelen die ook op langere termijn effect hebben. Hij wees op de noodzaak van investeren in de eerstelijns gezondheidszorg. Er is inmiddels een stadbreed netwerk van huisartsen. Kinderen krijgen op school voorlichting over gezondheid met lunchpakketten die de lessen concreet maken. Jongeren worden met kredieten geholpen om van hun schulden af te komen en hun opleiding af te maken. Verder wees hij op het belang van netwerken, zoals de voedselbank. "Onze belangrijkste zorg is: hoe kunnen we bestaande netwerken benutten en beschermen." Alleen door een breed pakket aan maatregelen kan de gezondheidssituatie van de Rotterdammers verbeterd worden en hij nodigde de aanwezigen uit daarvoor tips te geven.

www.laurentiusdag.nl/index.html

Zoetermeer zestigste plaats SchuldHulpMaatje

Mieke Kerkhof-Scheenaard is lid van de werkgroep communicatie SchuldHulpMaatje

Op 18 november sloot Zoetermeer zich als 60e plaats aan bij het landelijke netwerk van SchuldHulpMaatje. Er was een feestelijke bijeenkomst in de historische dorpskerk van Zoetermeer.

De eerste maatjes kregen er hun certificaat uitgereikt door wethouder Klaas Jan de Jong en Henriëtte Hulsebosch, directeur van het Skanfonds. De snelle opkomst van SchuldHulpMaatje in de afgelopen drie jaar vroeg ook om bezinning en natuurlijk een terugblik. “De kerk doet al 2000 jaar aan armenzorg”, haalde Carla van der Vlist daarbij aan. Zij is voorzitter van het landelijke bestuur van SchuldHulpMaatje. “Je kunt de kerk daarom gerust duurzaam noemen. Met SchuldHulpMaatje hebben we een eigentijdse vorm gevonden voor de diaconale taak van de kerk.”

SchuldHulpMaatje past in ‘participatie-samenleving’

“In samenwerken schuilt het geheim van het succes van SchuldHulpMaatje”, legde landelijk projectleider Peter Rijsdijk uit aan de 110 genodigden. “Samen met de nadruk op preventie. Door samen te werken met de lokale overheid en maatschappelijke organisaties blijkt signalering van beginnende schulden werkelijk mogelijk en kan erger worden voorkomen. Boven dit alles brengen de maatjes met hun persoonlijke aanpak weer hoop en perspectief bij mensen die geen uitweg meer zien uit hun problemen”. Henriëtte Hulsebosch toonde zich geraakt door de bevologenheid van de gezamenlijke kerken bij hun benadering van de schuldenproblematiek. “Het werk van schuldhulpverlener ken ik van binnenuit, en weet daardoor dat jullie een zware taak hebben. Ik deed het als mijn werk, jullie doen het in je vrije tijd.”

Hulsebosch is er trots op dat de bijdragen van het Skanfonds de snelle groei van SchuldHulpMaatje mogelijk hebben gemaakt. Maar nu roept zij gemeenten op om hun verantwoordelijkheid te nemen en de lokale SchuldHulpMaatjes te subsidiëren. “De bijdrage van het Skanfonds is alleen bedoeld om de start van het vrijwilligersproject landelijk en lokaal mogelijk te maken.” Aan wethouder de Jong van Zoetermeer zal het niet liggen. Hij is blij met de komst van de maatjes naar zijn stad. Het College van B&W heeft de gemeenteraad voorgesteld om de opleiding voor nieuwe maatjes te subsidiëren. “In de toekomst zullen er zeker meer maatjes nodig zijn om het groeiend aantal mensen met schulden te kunnen helpen”, is zijn verwachting. “Het past in deze tijd om als overheid samen te werken met een vrijwilligersorganisatie als SchuldHulpMaatje. “Ik vind het mooi dat mensen uit de samenleving elkaar willen helpen.” Vol vertrouwen overhandigde hij twee certificaten aan de initiatiefnemers uit zijn stad, diaken Jan de Vries en voorganger Albert den Dekker. Cabaretière Riet Karsenbarg zorgde voor een lach en een traan.

Complexe wet- en regelgeving

Hub Crijns van het landelijk bestuur van SchuldHulpMaatje, verklaarde de bevologenheid van de kerken met het Grote Gebod: heb God lief boven alles en je naasten als jezelf. “Als iemand in nood is, dan help je hem of haar, dat heeft de kerk altijd gedaan. Maar de problematiek is veel complexer geworden, waardoor je er zonder een deskundig maatje niet meer uitkomt. En dat heeft zeker ook te maken met de ingewikkelde regels in Nederland”. Uit het onlangs door de kerken gepresenteerde onderzoek *Armoede in Nederland*

De SchuldHulpMaatjes van Zoetermeer met certificaat en bloemen

[Foto: Peter Sarneel]

2013 blijkt dat er nieuwe groepen ontstaan met schulden, haalde Crijns nog aan. De zzp'ers en mensen met een restschuld van de hypotheek. Carola Schouten van de ChristenUnie was ook te gast. Dankzij een motie van haar partijgenote Cynthia Ortega was de start van SchuldHulpMaatje drie jaar geleden mogelijk. Ook nu pleit de CU voor financiële steun van de overheid om het werk blijvend mogelijk te maken. “Het is fantastisch werk wat jullie doen”, prees zij de aanwezige maatjes. “Jullie staan met je voeten in de klei, terwijl wij er in Den Haag over praten”. Toch vroeg zich hardop af of 60 plaatsen met SchuldHulpMaatjes een felicitatie waard is. Tot haar spijt moet zij constateren dat de overheid niet heeft kunnen voorkomen dat het aantal mensen met schulden toeneemt. Ze gaf Crijns gelijk dat de oorzaak vaak te wijten is aan falende wet- en regelgeving. “Het is de overheid in de afgelopen 10 jaar niet gelukt om deze aan te passen. En zolang dat niet gebeurt, zal Zoetermeer zeker niet de laatste nieuwe plaats zijn waar maatjes aan het werk gaan”, was haar spijtige conclusie.

Cijfers

Wat is er in de afgelopen drie jaar bereikt door SchuldHulpMaatje? Peter Rijsdijk zette de cijfers op een rij. Op 60 plaatsen in het land zijn 1.250 maatjes actief. Allemaal deskundig getraind, gecertificeerd en in bezit van een Verklaring omtrent Gedrag. Een rekensom leert dat zo'n 10.000 mensen al hulp hebben gevonden bij SchuldHulpMaatje. Ongeveer 8.000 mensen maakten gebruik van de website www.uitdeschulden.nl. Op deze site kan je met een test je situatie in kaart brengen en op de help knop drukken als je hulp van een maatje wilt. Voor veel mensen zijn de adviezen en tips voldoende om zelf aan de slag te gaan. Ruim

2.500 mensen kregen persoonlijke begeleiding van een maatje. “Met wisselend succes, niet iedereen blijkt bereid om zijn situatie grondig aan te pakken. Zelfs niet met ondersteuning van een maatje”, zo hield Rijsdijk de zaal voor. Waar dat wel lukt blijkt de tussenkomst van maatjes de samenleving veel belastinggeld te besparen. Een huisuitzetting vanwege achterstallige huur, brengt al snel tussen de 6.000 en 10.000 euro aan kosten met zich mee. Een traject voor schuldhulpverlening kost rond de 20.000 euro. Het is slechts een greep uit de prijslijst van kosten die de schuldenproblematiek met zich meebrengt. Uit een rapport van onderzoeksbureau Regioplan naar het ‘rendement van vrijwilligers bij de schuldhulpverlening’ blijkt dat de investering in vrijwilligers zich drie keer terug verdient.

Hoop en perspectief

De bijeenkomst sloot met het uitreiken van certificaten aan 9 maatjes en de presentatie van het boekje *Verhalen van Hoop en perspectief*. Met 18 verhalen uit de praktijk maakt het boekje duidelijk welke impact maatjes hebben op het leven van iemand met schulden. Mensen vertellen hoe zij weer de regie over hun leven weten terug te nemen en hun problemen niet langer uit de weg gaan. En soms lukt dat ook niet, ook die verhalen worden eerlijk verteld. Het boekje is onder portokosten te bestellen bij SchuldHulpMaatje.

www.schuldhelpmaatje.nl
www.uitdeschulden.nl
 RKK Kruispunt TV maakte opnamen en de documentaire over SchuldHulpMaatje wordt uitgezonden op zondag 15 december, 23.00 uur, Nederland 2. Het programma is later terug te zien via uitzending gemist op www.rkk.nl.

Harry Spee: diep in zijn hart een echte missionaris

Toine van den Hoogen is emeritus-hoogleraar Fundamentele Theologie en emeritus-hoogleraar Economics and Religion van de Radboud Universiteit Nijmegen. Hij is bestuurslid van Landelijk bureau DISK.

Op 12 september jl. is in Leuven na een lange ziekteperiode pater Harry Spee ss.cc overleden. In zijn leven heeft hij zich vooral toegelegd op het lesgeven. Eerst binnen de eigen Congregatie van de Heilige Harten, vervolgens aan een samenwerkingsverband van het Bisdom Roermond en enkele congregaties en sinds 1967 aan de voormalige Hogeschool voor Theologie en Pastoraat te Heerlen. Harry Spee is 83 jaar geworden.

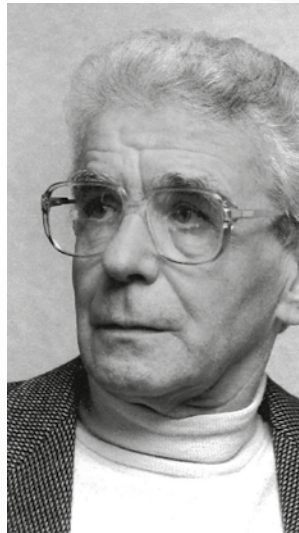
Harry Spee was diep in zijn hart een echte missionaris, dat wil zeggen iemand die domeinen in onze wereld waar het christendom nog niet tot bloei gekomen is, graag intensief wilde laten kennismaken met de dynamiek en wereld van christelijk geloven en handelen.

Harry Spee is geboren in Brabant in het crisisjaar 1930. Zijn vader leidde samen met een oom een schoenenfabriek en was actief in de productie en in de handel. Moeder had een gevoelig hart voor mensen in nood. Van huis uit kwamen zo de verschillende kanten van het katholieke geloof bij Harry terecht: praktisch naar de kerk gaan en goeddoen in het leven. Harry Spee volgde bij de paters Damianen de priesterstudies. Daar kwam de derde wereld in beeld en de wens om missionaris te worden. Daarom werd hij een priester van de Congregatie van de Heilige Harten. En dat hield in zijn leven onder meer in dat hij aan de opdracht om moraal- en pastoraaltheologie te gaan studeren, met hart en ziel gevolg heeft gegeven, ook al was dat niet het pad dat hij als pas gewijd priester en als religieus voor ogen had. Immers vanaf 1959 werd hij door zijn orde benoemd tot professor moraal- en pastoraaltheologie. Tegelijk is hij altijd verbonden gebleven met het basispastoraat, zoals dat toen genoemd werd. En daarin bleek dat hij een speciale antenne had voor mensen in nood. Zij

kwamen vaak met hulpvragen bij hem en hij ging de vaak lastige zoektocht aan richting oplossingen. Ook is hij altijd lid gebleven van de religieuze leefgroep van de Paters van HH. Harten in Zuid-Limburg.

Gevolg geven aan je roeping

Was hij dan vooral een man die leefde vanuit een gehoorzaamheid aan oversten? Zeker niet. Heel zijn leven als moraaltheoloog, als pastor en raadgever heeft hij ieder die het horen wilde, allen die erom vroegen en ook een heleboel mensen die er eigenlijk liever niet van horen wilden, voorgehouden dat je gevolg moet geven aan je roeping, aan je persoonlijke levenskeuze, dat je steeds weer moet nagaan waarin deze roeping en keuze bestaan en waarin je verantwoordelijkheid bestaat. Je kwam bij Harrie niet zomaar 'weg'. Je kwam niet weg als student die in hem een stagebegeleider koos, je kwam niet weg als je hem advies vroeg over je huwelijk dat op de klippen liep, je kwam niet zomaar weg als je hem vroeg waarin - zeker in microverband - de maatschappelijke verantwoordelijkheid van een christen bestaat. Dat zijn allemaal domeinen in onze wereld waar het christendom vaak niet tot bloei komt, of juist verpietert en waar hij je graag intensief

Harry Spee rond 2000

wilde laten kennismaken met de dynamiek en wereld van christelijk geloven en handelen.

Moraaltheologie

Harry Spee behoort tot een generatie katholieke moraaltheologen die er diep van door-drongen geraakt is dat in de christelijke, maar vooral ook in de katholieke geloofsgemeenschap het idee en de praktijk van een christelijke moraal en moraaltheologie erg verpieterd was in de eerste helft van de 20ste eeuw. Hij hield bijvoorbeeld dat woord zelf - moraaltheologie - overeind ook al gingen velen om hem heen liever over tot de term christelijke ethiek. Hij zag als ethicus vanuit een gelovige perspectief, dat een katholiek stempel had, dus een open, ruim, kritisch en verbonden stempel droeg, een kernpunt van de moraaltheologie in de vraag hoe een autonome moraal (-theologie) eruit ziet!

Omdat één van de kernpunten van autonomie is dat verantwoordelijk handelen vraagt om afwegingen tussen wenselijk en niet-wenselijke keuzes en daarom om de ontwikkeling van morele en andere competenties, was voor hem moraaltheologie duidelijk iets anders dan pastoraaltheologie. Daarin gaat het om andere afwegingen en andere competenties, ook al zijn er vele raakvlakken.

Diaconie

Binnen het veld van het pastoraat en van de pastoraaltheologie ging zijn aandacht vooral uit naar het terrein van de diaconie. "Want een mens en christen leeft niet voor zichzelf alleen", zei hij vaak. Afwegingen en competenties zijn geen zaak van privé-geloof. Er is alleen humaan leven in samen leven. Vooral daar speelt zich de dynamiek en wereld van christelijk geloven en handelen af.

Het meest bekende boek van Harry Spee is *Diaconie. Een hartszaak*,

waarmee hij op zoek ging naar profielverdieping voor diaconaat aan de basis van de geloofsgemeenschap (Kok, Kampen 1992). Met dit boek werd hij de *founding father* van diaconie aan de katholieke kant. Een jaar eerder was aan protestantse kant verschenen het boek van A. Noordegraaf *Oriëntatie in het diakonaat* (Boekencentrum, Zoetermeer 1991), waarmee hij binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland diaconie een theoretisch kader gaf. Beide boeken zouden 20 jaar de weg wijzen in het diaconale werkveld. In navolging van de Franse bisschop Gaillot met het motto 'Als de kerk niet dient, dient zij tot niets', vond Harry Spee veel inspiratie in de bevrijdingstheologie en de optie voor de armen. Voor hem stond vast dat de zorg voor mensen in nood in het hart staat van het bijbels geloven. Vanuit die overtuiging zocht hij naar vertalingen in concreet handelen. In navolging van Mgr. Cardijn van de katholieke jeugd arbeiders beweging werkt hij diaconie praktisch uit met de drieslag 'zien, oordelen, handelen'. De diaconale spiritualiteit vond hij in de Navolging van Christus. In die Navolging vond hij bemoediging en de wil om het uit te houden.

In 1995 nam Harry Spee afscheid van de toenmalige Hogeschool voor Theologie en Pastoraat in Heerlen en werd hem door zijn collega's de afscheidsbundel *Dienst aan mensen* aangeboden (Rinus Houdijk en Jos Pieper, red. Gooi en Sticht, Baarn 1995). Uit deze bundel blijkt hoe zijn eerste aanzet tot een diaconale theorie meer uitgewerkt is geworden in latere colleges, artikelen en inleidingen. Een afrondend en systematisch diaconaal werkstuk is er helaas niet meer verschenen.

Symposium pleit voor duidelijker gezicht katholieke diaken

50 jaar katholieke diakens: helden, heiligen en pioniers...

Marjet de Jong, uitgever Adveniat

“Al viert het zelfstandig diakenambt in de r.-k. kerk zijn 50ste verjaardag, toch worden diakens nog ondergewaardeerd!” Dit was een van de geluiden die klonken op het symposium ‘Helden, heiligen en pioniers’ dat op 1 november in Hoofddorp werd gehouden in een sfeer van saamhorigheid en passie voor de diaconie.

Ruim 125 deelnemers waaronder tientallen katholieke diakens, hun echtgenotes en vele belangstellenden woonde het symposium bij om te vieren dat de permanent diakenwijding 50 jaar geleden werd hersteld in de catholica. Ook waren er bisschoppen, journalisten en schrijvers. Het symposium werd georganiseerd door Adveniat in samenwerking met het bisdom Haarlem, het Skanfonds en boekwinkel Het Kruispunt in Hoofddorp.

Gehuwde diaken

Monseigneur Jan Hendriks, hulpbisschop van het bisdom Haarlem-Amsterdam leidde de feestelijke eucharistieviering en hield vervolgens een boeiende lezing over de voorgeschiedenis van het herstel van de diakenwijding door het Tweede Vaticaans Concilie in 1963. Het voorstel werd door de concilievaders met een overtuigende twee derde meerderheid aangenomen. Belangrijk argument was dat ook de gehuwde diaken een brug zou kunnen slaan tussen de kerk en het gewone leven. “Het diakenambt”, betoogde Mgr. Hendriks, “hoort tot het éne ambt dat drie graden kent: diaken, priester, bisschop”. Inmiddels zijn er

over de hele wereld katholieke mannen voor het leven tot diaken gewijd.

Praktijkverhalen

De Nederlandse diaken Rob Mascini reisde als president van het Internationaal Diaconiecentrum jarenlang over de hele wereld en bezocht collega's, in soms barre omstandigheden. Tijdens het symposium nam hij de zaal via lichtbeelden mee naar het oude Rome - de oudste sporen van het diaconale werk - en naar wereldsteden, oerwouden en woestijnen van nu, waar hij sprak met mensen die vanuit de kerken bijstand bieden aan mensen in nood. Hij bezocht een aidsziekenhuis in Afrika waar geen arts of verpleegster meer te vinden was wegens gebrek aan medicijnen en geld. Hij ging

naar afgelegen dorpen in Latijns Amerika die geteisterd worden door geweld en waar moedige diakens de ergste nood lenigen. Hij reisde naar onderdrukte volken bij wie de diaken, soms undercover, een bode was van een ander koninkrijk. Al deze verhalen verzamelde Rob Mascini in het fraaie geïllustreerde boek *Helden, heiligen en pioniers*, dat aansluitend werd gepresenteerd. Het boek laat overtuigend zien hoe belangrijk kerkelijk gezonden diakenen in de samenleving zijn, of ze nu katholiek zijn of protestants, ze zijn boodschappers van Christus, “angeloi, engelen van mensen”, volgens Rob Mascini.

Forumdiscussie: dienstbare kerk

Het discussiegedeelte onder leiding van Wilfred Kemp, presentator van RKK-tv, had

als werkvraag ‘Wat kan Paus Franciscus voor het diaconaat betekenen?’. In het forum zaten behalve Mgr. J. Hendriks, ook de journalisten Monic Slingerland (Trouw) en Stijn Fens (Vaticaankenner) en Prof. Dr. Herman Noordegraaf (Protestantse Theologische Universiteit Utrecht). Elk van hen had tevoren een stelling ingeleverd waarover onderling en met de zaal werd gedebatteerd.

De onderwaardering van diakens was een terugkerend thema. “We worden te snel gezien als een hulpje van de priester, als iemand die bepaalde liturgische taken mag doen en andere niet. Dit terwijl de diaken een heel eigen charisma en werkterrein heeft.” Een diaken in de zaal zei: “Het ligt niet aan de parochiën, die begrijpen het wel, maar het bisdom legt zoveel nadruk op de Eucharistie, dat alles gericht staat op het priesterschap.” De stelling van Monic Slingerland scherpte dit aan: ‘Het zou makkelijker zijn voor Paus Franciscus het verplichte celibaat af te schaffen dan het diakenambt gelijkwaardig te maken aan het priesterschap’. Mgr. Hendriks zei dat paus Franciscus hierin nu al verandering aanbrengt door zijn nadruk op dienen. “Priesters moeten gelijkwaardig worden aan diakens”, zei hij. “Veel te weinig komt het charitatieve karakter van de Kerk naar buiten in daden van dienstbaarheid.”

De stelling van Stijn Fens ‘Paus Franciscus zou er goed aan doen de wijding van vrouwen hoog op de agenda te zetten’ kreeg applaus uit de zaal en een duidelijke reactie van de hulpbisschop: “Ik denk heus dat dit niet gaat gebeuren. En zou het geen belediging zijn voor vrouwen: binnen het ene ambt zou een vrouw alleen het mindere ambt vervullen? Wat ik noodzakelijk vind is dat vrouwen meer posities krijgen in bestuurlijke functies.” Zijn eigen stelling luidde ‘We zien een te burgerlijke kerk geworden. We moeten naast de armen gaan staan, tot nieuwe initiatieven komen met een duidelijk gezicht in de samenleving, een duidelijk gezicht voor de caritas.’ Monic Slingerland beaamde dit en wees erop dat in de economische crisis veel ondersteunend werk door kerken wordt opgepakt: “Voedselbanken zijn vaak in kerken, veel SchuldHulpMaatjes zijn kerkelijke vrijwilligers.” Zij meende dat de fusie van parochies veel kansen biedt.

Professor Noordegraaf hield de zaal een inspirerend voorbeeld voor: “Paus Franciscus heeft naast zijn nieuwe tweedehands dienstauto ook een nieuwe dienstfiets aangeschaft”. Hij wees op gerichtheid van de paus op gewone mensen en zijn informele stijl. Dit bracht Wilfred Kemp tot de vraag ‘Is er ook een ondergrens aan het informele optreden van paus, is decorum belangrijk?’ Dit werd door de aanwezigen erkend. “Decorum is belangrijk om het feest luister bij te zetten”, zei Mgr. Hendriks, “Maar in heel zijn handelen zegt paus Franciscus: wees dichtbij, eenvoudig, niet afstandelijk!” Monic Slingerland: “Hij is consistent in woorden en manier van leven.”

Helden, heiligen en pioniers

Het gepresenteerde boek biedt een bruisende kennismaking met het diaconale werk. Auteur Mascini: “Dit boek is eigenlijk een album vol herinneringen, anekdotisch soms, interviews en achtergrondinformatie. Het zijn de verslagen van reizen en ontmoetingen die ik heb gehad met alle mogelijke functionarissen in kerken wereldwijd. De rode draad in het boek is: wat is een diaken? Of zoals ik voor mijzelf al die vierendertig jaren die vraag heb vertaald: Wie ben je als diaken?”

De interviews en herinneringen worden afgewisseld met informatieve teksten van Mascini over de bijbelse wortels van het diakenambt, doorkijkjes naar de theologie en de kerkgeschiedenis. Het geheel is geïllustreerd met talloze foto's en reisimpressies. Mascini sprak ook met diakens van andere kerken, mannen en vrouwen. “Er ontstond een levende uitwisseling van theologie en praktijkervaringen. In dit album blijkt hoe we elkaars theologie, inspiratie en kerkorde in die discussies respecteerden.”

Rob Mascini, *Helden, heiligen, en pioniers. Diaconie in de kerken, een rondreis*, Adveniat, Baarn, ISBN: 9789491042867, gebonden, full color, geïllustreerd, 224 pag., € 27,50. Verkrijgbaar in de boekhandel of te bestellen via www.adveniat.nl.

Katholieke zielen winnen: presentie gepresenteerd

Jan Bosman is coördinator van Soldair Groningen

“Kerken doen er verstandig aan hun onzichtbare werk geloofwaardig zichtbaar maken,” zo stelde Erik Borgman, hoogleraar publieke theologie aan de Universiteit van Tilburg. Slagen de kerken er in het kerkelijke vrijwilligerswerk in de etalage te leggen en zich nog sterker dienstbaar te maken aan medemens en samenleving?

Een risicovolle onderneming, maar toch ook weer niet. “Kerken hoeven niets te bewijzen. Ze hoeven alleen maar te leren authentiek naar buiten te treden.” “Het katholieke maatschappelijk activeringswerk (M.A.) kan de vrijwilligers helpen door hen te bevestigen in het gegeven dat ze een ziel hebben, en door handreikingen te geven om daar woorden en beelden bij te vinden.” Een spannende uitdaging: vanuit vertrouwen op de Boodschap en in het eigen kunnen laten zien wat te doet en wie je bent. Een symposium en een cahier over presentie met ambitie en zonder valse pretentie.

Presentatie boekje met een symposium

Over deze kwestie werd gediscussieerd bij de presentatie van het cahier *Kleine Grootse Gebaren* op 27 september jl. in Arnhem. De vorm was die van een symposium, georganiseerd door het KCMA Gelderland. Het thema: ‘Vertrouwen’. Het publiek: werkers, vrijwilligers en bestuurders uit het werkveld diakonie en Maatschappelijke Activering. Naast Borgman sprak Suzanna Louwerse, vrijwilligerscoördinator bij de Emmaüskapel in de wijk Malburgen te Arnhem. In het tweede deel van de ochtend legde zij de beelden, verhalen, ervaringen en vragen onder de theorie van Borgman.

Vrijwilligerswerk als genade

Borgman trapt af: “Er is vrijwilligerswerk en dat is genade. Dat genadige karakter van het

vrijwilligerswerk betekent dat het goed is en belangrijk voor het goed functioneren van de samenleving. Het betekent ook dat het een geschenk is en zich niet laat afdwingen. Maar het hoeft ook niet te worden afgedwongen, want het bestaat. Het is en wordt gedaan. Wie mensen tot vrijwilligerswerk wil verplichten. Verplichting tast het wezen van het vrijwilligerswerk van binnenuit aan.” Het kerkelijk vrijwilligerswerk wordt herontdekt, ondervindt een herwaardering en de kwaliteit wordt overal zichtbaar. Veel kerkelijk vrijwilligerswerk wordt verricht volgens de door Andries Baart beschreven presentiebenedictie. Gebaseerd op betrokken en trouwe aandacht, zonder interventiedoelen en hulpverleningsagenda's. Met hart en ziel. Kerkelijke vrijwilligers zijn vaak uiterst bescheiden in hun presentatie. Ze werken graag in stilte. Maar niet alleen zij zelf, ook hun werk blijft daardoor doorgaans ongezien en onbekend voor derden. Het aantal uren kerkelijke presentie door vrijwilligers is zeer omvangrijk. De betekenis ervan is nóg lastiger in tijd of geld uit te drukken. De katholieke instellingen voor Maatschappelijk Activeringswerk (M.A.-werk) ondersteunen dit werk door middel van presentiecurssussen en maatjestrainingen, intervisies voor bezoekvrijwilligers etc..

Vrijwilligerswerk als goed doen

Borgman: “Het gebaar van vrijwilligerswerk is ten diepste een gebaar van beschikbaarheid en overgave, en daarmee van vertrouwen. Vrijwilligerswerk is dienst aan mensen en aan een situatie om in die situatie ‘goed leven’ te doen opbloeien en mensen te helpen tot bloei te komen. Dit vraagt om afzien van eigen belang: de vraag is niet wat iemand mij te bieden heeft, of wat iemand in algemene zin te bieden heeft. De vraag is wat iemand nodig heeft om weer

iets te bieden te kunnen hebben.” “Dat mensen uiteindelijk iets te bieden hebben, is geloof en vertrouwen. Het is doorgaans niet gebaseerd op concrete aanwijzingen. Dit vertrouwen is echter essentieel en vloeit voort uit een katholieke visie op menselijke waardigheid. Volgens het katholiek sociaal denken realiseren mensen hun waardigheid pas ten volle als ze positief bijdragen aan de vormgeving van het leven van henzelf en anderen.” “De vrijwilligers zelf zijn daar een teken van. Vrijwilligers zetten zich in voor anderen en precies dit doet hen goed. Zij zijn de levende aanwijzingen dat mensen ernaar verlangen van betekenis te zijn. Dat zij eraan blijken te kunnen bijdragen dat het de ander beter gaat is voor vrijwilligers een belangrijke motivatie: ‘daar doe ik het voor!’. Dit is een typisch christelijke paradox: ons leven wordt goed door het goede leven van anderen te dienen.”

“Het zou goed zijn als vrijwilligers en ondersteuners van (levensbeschouwelijk) vrijwilligerswerk zich opnieuw zouden realiseren dat ‘zieltjes winnen’ integraal onderdeel is van de eigen taak. ‘Zieltjes winnen’ heeft ten onrechte een slechte pers. Er is weinig dat mensen zozeer het gevoel kan geven weer een ziel te hebben dan een overgang van geholpene naar helpende. Dan blijken ze te worden vertrouwd en gaan zij ook zichzelf en anderen weer vertrouwen. Voor de kerk is het passend te investeren in de ondersteuning van vrijwilligerswerk. Het is de belijdenis van haar geloof in vertrouwvolle afhankelijkheid, in liefde die van God is: *ubi caritas et amor, Deus ibi est*. Dit geloof is de belijdenis waard”.

Waardevol boekje

Kleine Grootse gebaren is een waardevolle bijdrage aan het streven zielen te winnen op de Borgman manier. Het bundelt ervaringen uit het M.A.-werk met kerkelijke presentie. Het benoemt de levensbeschouwelijke motie-

ven van de vrijwilligers, en beschrijft aan de hand van ervaringen enkele methoden uit het M.A.-werk. Het cahier beschrijft de “rijke en wonderlijke ervaringen” van de wisselwerking tussen vrijwilliger en de persoon met wie hij of zij werkt. Doorgaans kwetsbare mensen. Ondanks de disbalans in de beginsituatie komen mensen tot wezenlijke ontmoeting. Hoe komt dit? (Hoe) speelt de levensbeschouwelijke achtergrond

van de vrijwilliger hierin een rol? Het geheim ligt deels in het vinden van de juiste toon, het creëren van de juiste sfeer. Dat heeft met mensenkennis te maken, maar er is meer. Het moet ook in je zitten. Een diaconale intuïtie en bejegening hoort je - als katholiek - met de pollepel te zijn ingegeven. Als handelingsmodel wordt de luistercirkel uitgewerkt. Een methode om vrijwilligers te leren zich luisterend op te stellen in het bezoekwerk. Luisteren, loslaten, erbij blijven, vertrou-

wen en begrijpen. Verbinding kan ontstaan in deze laatste fase.

Mirjam Schuilenga: “vrijwilligers met een levensbeschouwelijke motivatie lijken zich te kunnen inzetten omdat ze over hebben. Hun liefde voor God en hun liefde voor de naaste en zichzelf zorgt voor een surplus. Zowel de ander als de Ander is altijd dichtbij in het vrijwilligerswerk: ontregelend en vernieuwend”.

Mirjam Schuilenga, *Kleine grootse gebaren: Over levensbeschouwelijk vrijwilligerswerk*, KCMA Gelderland en Narratio Gorinchem 2013, ISBN 978 90 5263 962 8, Prijs: € 7,50. Bestellen via www.narratio.nl Een samenvatting van de tekst van Erik Borgman is te vinden op de site www.kcma.nl

Agenda & weetjes

& De verhalen van de Ariëns Prijs voor Diaconie in het aartsbisdom Utrecht zijn gepubliceerd in *Werken vanuit je hart*. Meer informatie is te vinden op www.dkci-utrecht.nl.
Downloaden op: <http://dkci-utrecht.nl/dl/Werken%20vanuit%20je%20hart.pdf>

& De verhalen van de Diaconieprijs Brood en Rozen van het bisdom Rotterdam zijn gepubliceerd in het boekje *Brood en Rozen Diaconieprijs*. Downloaden op:
<http://www.bisdomrotterdam.nl/algemeen/pastoraledienstverlening/Pages/Dienen.aspx>

& *Samen leven: de gewoonste zaak van de wereld* is een brochure uitgegeven in 2013 door de Dienst Kerk en Samenleving, waarin twintig sociale en diaconale projecten uit de Limburgse samenleving gepresenteerd worden die werden voorgedragen voor de Dr. Poelsprijs 2013.
Downloaden op: http://www.bisdomroermond.nl/mkw_uploads//samen%20leven-digitaal.pdf

& Het oecumenisch 'Armoedeonderzoek 2013' is verschenen. Van de 3.895 diaconale kerkelijke organisaties hebben er 1.021 ofwel 26,2% gereageerd. Het onderzoek is op 31 oktober 2013 gepresenteerd.
Meer informatie: www.kerkinactie.nl/armoedeonderzoek. Hier is ook het onderzoek te downloaden.

& In *Ondersteboven* nummer 2 van de jaargang 2013 van landelijk bureau DISK gaan enkele artikelen in op de huidige werkloosheid, wat kerken kunnen doen en hoe kerken actief kunnen zijn met jeugdwerkloosheid. En rond rechtvaardige economie wordt ingegaan op oorzaken van de crisis en uitzichten op een uitweg eruit. Het nummer raakte snel uitverkocht en de handreiking rond werkloosheid is te downloaden: <http://www.disk-arbeidspastoraat.nl/ob2013-2.pdf>

& 8 februari 2014 is de Vierde Sint Maartenconferentie 'Diaconie met Passie' voor alle parochies, PCI's, diaconiegroepen en ieder ander met passie voor diaconie in het bisdom Groningen-Leeuwarden. Elkaar inspireren en ontmoeten rond de vraag 'Wat is uw passie voor diaconie?' met onder meer een voorvertoning van 'De Passie van Bolsward'. Plaats: De Arke in Drachten. Tijd: 10.00 - 15.00 uur. Sprekers: Jan Eerbeek, oud-hoofdaalmoezenier van justitie en Erik Borgman, hoogleraar praktische theologie uit Tilburg. Meer informatie: www.sintmaartenconferentie.nl of 058-2130046.

& De Landelijke CliëntenRaad (LCR) heeft de belangrijkste maatregelen voor 2014 die burgers financieel gaan treffen per Ministerie op een rij gezet. Het gaat om zes miljard bezuinigingen boven op de al lopende bezuinigingen, die door eerdere kabinetten en het LenteAkkoord 2012 zijn ingezet. Meer lezen op: <http://www.stichtingdepijler.nl/nieuws/de-belangrijke-maatregelen-voor-2014-die-burgers-financieel-treffen>

& Brochure *Bijzonder lokaal. Activiteiten & initiatieven met een bijzondere aanpak*, Een uitgave van Stichting De Pijler, juni 2013. Een overzicht van eenvoudige, creatieve, kleinschalige, inspirerende, lokale initiatieven en activiteiten - met een bijzondere aanpak van de armoedeproblematiek - vanuit de mensen zelf in buurt, wijk, dorp of stad in Limburg.

In deze bundel komen veel projecten rond duurzaamheid in beeld. Kijk maar naar de namen van de verschillende projecten: LETSkring Moos Venlo, kringloopwinkel Rode kruis Echt, Speelgoedbank Peel en Maas, Eigen bibliotheek aan huis, Consuminderhuis Landgraaf, weggeefwinkel enz. De brochure is te bestellen bij Stichting de Pijler of te downloaden van www.stichtingdepijler.nl, zie rechts beneden bij 'Lokaal sociaal'.

& Tijdens DiaconAction komen jongereengroepen in het hele land in actie voor mensen in hun eigen omgeving. Op de website www.diaconaction.eu vind je alle informatie die je nodig hebt voor een geslaagde DiaconAction activiteit! Van goede projectideeën tot een lijstje met tips. Let op: voorheen was DiaconAction in het 3e weekend van november, nu zijn groepen vrij om zelf een weekend te kiezen. Op de kaart met handjes zie je alle acties van DiaconAction door het land. Je kunt op een handje klikken om meer over een activiteit te weten te komen. Wil je jouw actie ook op de kaart zetten klik dan op 'Zet jouw actie op de kaart'.

& Op vrijdag 22 november bracht Mgr. Liesen een werkbezoek aan Scala, school voor VMBO, onderdeel van ROC West-Brabant. Lees verder op: <http://bisdomvanbreda.nl/nieuwsbericht.php?id=1819>. Het werkbezoek aan Scala vond plaats in het verlengde van de Antoniusacademie op 20 september over kinderen en armoede. Kinderombudsman Marc Dullaert bood in juni van dit jaar een onderzoek aan over kinderen in armoede. Lees verder op: <http://bisdomvanbreda.nl/nieuwsbericht.php?entry=archive&id=1764>

& Op 9 november start de leerroute barmhartigheid, georganiseerd door de Beweging van Barmhartigheid, een spirituele beweging, een netwerk van mensen die zich met elkaar verbonden weten doordat ze allen op eigen wijze en vanuit hun eigen positie in de maatschappij barmhartig willen leven en werken. De doelstelling van de leerroute is: a) persoonlijke verdieping van de spiritualiteit van barmhartigheid door verheldering van inzicht en door inoefening van een levenshouding van barmhartigheid; b) een toerusting die middelen en mogelijkheden aanreikt om concreet de weg van barmhartigheid mee uit te dragen in de wereld. De globale opzet van de leerroute bestaat uit vier zaterdagen, ingeleid door een gastdocent; een afsluitend weekend; voor elke bijeenkomst leesstof ter voorbereiding en verwerking. U kunt meer lezen over de Beweging van Barmhartigheid en de leerroute op <http://www.barmhartigheid.nl>

& Kwartetspel *De zeven werken van barmhartigheid*. De Vastenactie heeft een kwartetspel gemaakt met de zeven Werken van Barmhartigheid. Elk Werk kent vier kaartjes. Er is een achtste werk toegevoegd: Actie voeren. Op alle plaatjes spelen kinderen de hoofdrol. Hoe je met een groepje kwartet speelt weet zo'n beetje elk mens. Het kwartet is verkrijgbaar voor 3,95 euro (of bij tien voor 3,50 per stuk) op scholen.vastenactie.nl of www.webshop.vastenactie.nl/index.php/schoolmateriaal.html.

& De vierde editie van The Passion wordt op Witte Donderdag 17 april opgevoerd in de binnenstad van Groningen en op andere karakteristieke plekken in de stad. Het is de eerste keer dat The Passion buiten de Randstad plaatsvindt. In 2011 kreeg Gouda de Nederlandse primeur. Daarna volgden Rotterdam en Den Haag. The Passion vertelt het passieverhaal van Jezus Christus. Daarbij worden Nederlandstalige hits gezongen door bekende artiesten. Het wordt rechtstreeks uitgezonden op Nederland 1.

Cordaid Bond Zonder Naam

Cordaid Bond Zonder Naam bevordert de naastenliefde en solidariteit in de Nederlandse samenleving en steunt projecten die hulp bieden aan kwetsbare groepen. Het Noodfonds geeft eenmalige financiële hulp aan mensen die buiten hun schuld in de problemen zijn gekomen en geen andere kans zien om daaruit te komen.

Met het projectenfonds worden projecten in Nederland ondersteund die te maken hebben met armoede, tegengaan van sociale uitsluiting en noodhulp.

Sinds kort is er een pilot gaande rond de op-richting van coöperaties. In Den Haag, Breda en de regio Arnhem-Nijmegen gaat Cordaid met lokale coöperaties armoede en sociale uitsluiting bestrijden. In Arnhem-Nijmegen werkt een boerencoöperatie aan het opzetten van een coöperatieve 'Groene en Sociale Versmarkt', waarmee gezond voedsel direct van de boer ook voor lagere inkomensgroepen beschikbaar wordt. In Breda worden lokale coöperaties ondersteund die mensen vanuit een uitkering aan werk willen gaan helpen via

wijkdiensten of bijvoorbeeld 'scharrelonderne-merschap', kleine bedrijfjes. In het najaar starten in de regio Den Haag verkenningen naar coöperatief lokaal initiatief. Deze nieuwe pilot heeft in juli en augustus veel maatschappelijke discussie opgeroepen. Klik hiervoor op: <http://www.cordaid.org/nl/>, scroll naar beneden en klik op 'Armoede in Nederland'.

Meer weten? Klik op www.cordaidbondzondernaam.nl.

Cordaid Bond Zonder Naam
Postbus 16437
2500 BK Den Haag
T: 070-3136220
E: info@cordaidbondzondernaam.nl

Elders in dit nummer kunt u lezen dat de Bond Zonder Naam 75 jaar bestaat. U kunt meehelpen om de noden van arme mensen te helpen bestrijden. Word donateur: Giro 1500 ten name van Cordaid Bond Zonder Naam te Den Haag.

Donateurs voor het LKDB

Het LKDB zoekt donateurs voor de site www.rkdiaconie.nl. Het opzetten en bijhouden van deze digitale ontmoetingsplek kost geld. We zijn geholpen met elke bijdrage, klein of groot. Uw financiële gift maakt de instandhouding van deze diaconale website mogelijk. Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad (LKDB), Kamer van Koophandel 41183443, ING Bank nummer 171432, ten name van beheersstichting LKDB, onder vermelding van "Gift Diaconale Alliantie".

Abonneer u op *Diakonie & Parochie*

De kosten voor de jaargang 2013 bedragen € 20,00, inclusief portokosten. Na opgave ontvangt u de resterende nummers van de jaargang thuisgestuurd. De kosten voor de jaargang 2014 zullen hetzelfde zijn, inclusief portokosten. Voor dat bedrag heeft u een praktisch diaconaal vaktijdschrift, waardoor u op de hoogte blijft van de ontwikkelingen op het katholieke diaconale terrein. Mail uw volledige adresgegevens naar administratie@rkdiaconie.nl

Diakonie & Parochie

Wat is dit voor een tijdschrift?

Onder *Diakonie* verstaan we:

“Het handelen vanuit en door kerken en andere door het evangelie geïnspireerde groepen en bewegingen dat gericht is op het voorkómen, opheffen, verminderen dan wel mee uithouden van lijden en maatschappelijke nood van individuen en van groepen mensen en op het scheppen van rechtvaardige verhoudingen in kerk en samenleving.” (Crijns H., e.a., *Barmhartigheid en gerechtigheid*, 2004, pag. 392).

Diakonie & Parochie is een tijdschrift dat speciaal naar parochies en Parochiële Caritas Instellingen kijkt. Het wil de lezers helpen parochies te doen uitgroeien tot meer diaconale gemeenschappen.

Diakonie & Parochie is een uitgave van het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad, een werkgroep van de diaconale dienstverleners uit de bisdommen en enkele landelijke katholieke diaconale organisaties. Het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad vormt ook de redactieraad. Het tijdschrift verschijnt vier keer per jaar.

Abonnementsprijs € 20,00, losse nummers: € 5,00 excl. porto.

Ook in 2014 blijft de abonnementsprijs € 20,00 inclusief portokosten.

Voor abonnementen en bestellingen:

LKDB, Luijbenstraat 17, 5211 BR 's-Hertogenbosch, tel. 073-6128201.

E-mail met opgave van alle adresgegevens: administratie@rkdiaconie.nl

Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij schriftelijk wordt opgezegd voor 1 november.

Het tijdschrift werkt nauw samen met de site van de Diaconale Alliantie www.rkdiaconie.nl

Kijk voor meer diaconale voorbeelden en meer diaconale spiritualiteit op deze site. Doe er zelf aan mee.

Vraag een inlogcode aan. Bezoek www.rkdiaconie.nl

Colofon

Aan dit nummer van *Diakonie & Parochie* werkten mee: Herman Amelink, Désiré Annaert, Nelleke den Besten, Peter de Bie, Hans Boerkamp, Jan Bosman, Hub Crijns, Marianne van Dockum, Roland Enthoven, Vincent de Haas, Toine van den Hoogen, Henk van IJpen, Marjet de Jong, Mieke Kerkhof-Scheenaard, Jan Maasen, Henny Nagelhout, Guus Prevoo, Marijke van der Velde, Carla van der Vlist, Nelleke Wijngaards Serrarens.

Eindredactie: Hub Crijns.

Foto omslag: Hub Crijns.

Redactie en uitgever: LKDB, 's-Hertogenbosch.

Opmaak: Hans van Eck (Impressio Communicatie)

Druk: Drukkerij Accuraat Breda.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen uit dit tijdschrift wordt op prijs gesteld, mits de bron wordt vermeld.

Voor overname van foto's, gedichten en cartoons neemt u contact op met de eindredacteur: crijns@ziggo.nl

ISSN 0922-9647

Meditatief

Handelen

Brochure *Diaconie*
in het leven van de
parochie, nr. 49,
blz. 21

Handelen:
met de handen doen
wat gedaan moet worden.

Is het eerste handelen niet:
er Zijn,
met en voor de ander?

Handelen is niet altijd: maken.
Is handelen enkel: ingrijpen,
tussen beide komen?
Tussen de nood en verlangen
van de ander
en mijn antwoord op die vraag.

Handelen is soms ook:
even niet ingrijpen en
het laten gebeuren, er wel bij zijn en zien.
Is soms ook: kansen geven, laten groeien.

Handelen:
metterdaad maken, van buitenaf ingrijpen,
de kwaal en het probleem aanpakken.
Of:
van binnenuit tot stand laten komen,
van binnenuit laten groeien.
De gehele mens aanraken, vanuit het zelf geraakt zijn.
Van binnenuit is: vanuit het erbij zijn,
vanuit het zich tonen van de ander en
het gezien worden toont zich wat er te doen is.

Handelen gaat dus ook over zich tonen en doen,
niet enkel over de hand.
Het gaat over het oog,
dat de hand in beweging zet.

Handelen:
De machteloosheid, de moedeloosheid
niet het laatste woord geven.
Handelen als gestalte van Gods aanwezigheid bij
mensen, de minsten in tel eerst.

Désiré Annaert,
februari 2008